

TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA ALEV ALATLI ROMANLARINDA ÖZNE-İKTİDAR İLİŞKİSİ*

Nilüfer AKA ERDEM**

Geliş Tarihi: Nisan, 2017

Kabul Tarihi: Haziran, 2017

Öz

Toplumsal alanda kimlik edinme ve bireyin kendini temsil etme noktasında cinsiyetin belirleyici rolü, toplumların kültürel yapılanmalarının sonucudur. Toplumların belirli tarihsel süreçlerinde cinsler için koyduğu, belirlediği kurallar bütününe kültürel bağlamdaki görünümü iktidar ilişkilerinden bağımsız değildir. Toplumsal cinsiyet oluşumunda iktidar ilişkilerinin rolü de her toplumun kendi kültürel dinamiklerine göre şekillenmektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet sisteminin oluşmasında ilişkiler düzleminin söylemsel yapısı her toplumun yargılarına göre dönüşmektedir. Türkiye’de toplumsal cinsiyet yapılanmasının iktidar odaklı mekanizmasının oluşumu da çoğunlukla çift yönlü olarak kurulmuştur. Hegemonik erkeklik inşası ve heteroseksüelliğin homoseksüelliği dışlaması sonucunda oluşan çoklu cinsel eğilim söz konusudur. Çalışmada Alev Alatlı romanlarındaki toplumsal cinsiyet yapılanmasının yaşamsal pratikteki karşılığı bu bağlamda ele alınacaktır. Hegemonik erkekliğin ve çoklu cinsel eğilimin ortaya çıkış süreci iktidar ilişkileri merkezinde ortaya konulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Alev Alatlı, toplumsal cinsiyet, özne, iktidar, hegemonik erkeklik.

SUBJECT POWER RELATIONS IN ALEV ALATLI’S NOVELS WITHIN THE FRAMEWORK OF SOCIAL GENDER

Abstract

The configuration of all the rules determined by societies for the genders through the history within a cultural framework is not independent of the power relations. The role of the power relations in forming the social genders is shaped according to the cultural dynamics of each society. Therefore, discourse structure of relations in developing social gender system changes according to each society’s values. The development of the power-based mechanism of social gender structure in Turkey often has two dimensions. Multiple sexual orientation is present as a result of the development of a hegemonic masculinity and externalisation of homosexuality by heterosexuality. The correspondence of social gender structure in Alev Alatlı’s novels in life practices will be handled within this framework. The process of the development of hegemonic masculinity and multiple sexual orientation will be presented within the framework of power relations.

Keywords: Alev Alatlı, social gender, subject, power, hegemonic masculinity.

* Bu makale, ARÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı programında tamamlanmış olan “Özne İktidar İlişkisi Bağlamında Alev Alatlı Romanlarının İncelenmesi” adlı doktora tezinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

** Arş. Gör. Dr.; Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, niluferaka@ardahan.edu.tr.

1. Giriş: Toplumsal Cinsiyetin Kuruluşunda Özne ve İktidar İlişkisi

Toplumsal cinsiyet, toplumdaki cins sınıflandırılmalarında etken olan biyolojik özelliklere alternatif olarak cinsiyetin toplumsal kuruluşuna dikkat çekmektedir. Kadın ve erkek cinsiyetli kimliklerin oluşturulmasında iktidar ilişkilerinin işleyişi söz konusudur. Butler'e göre "iktidar toplumsal cinsiyete dair düşünmenin ikili çerçevesinin üretiminde de işleyen" bir yapıya sahiptir (Butler, 2014: 34). Toplumsal cinsiyette kişinin kendini erkek veya kadın olarak konumlandırmasında, bu cinsi benimsemesinde toplumsal kabullerin yani yargıların ve iktidar ilişkilerinin etkisi başatır. İktidar ilişkilerinde "neyin toplumsal cinsiyet sayılacağı sorusu iktidarın yaygın normatif işleyişine işaret eden bir sorudur" (Butler, 2014: 27). Böylece iktidarın kurallara bağımlı yerel düzenlerde işleyişi, toplumsal cinsiyetin değerler dizisinin yöneldiği bağlamı ortaya koymaktadır. Foucault'nun "İktidar ilişkileri başka tür ilişkilere (ekonomik süreçler, bilgi ilişkileri, cinsel ilişkiler) göre dışsallık konumunda değildir; onlara içkindir" (Foucault, 2007: 73) görüşünde olduğu gibi toplumsal cinsiyetin analizinde iktidar mekanizmalarının işleyişi öznelere dönüştürülme süreçlerini ele almak bakımından önemlidir. Çünkü "İktidarın cinsellik üzerinde her düzlemde etkinlik gösterdiği" (Foucault, 2007: 66) görüşü toplumsal cinsiyet çalışmalarının kalkış noktasını oluşturmaktadır. Öznelere müdahale eden iktidar odakları, cinsiyetin belirleniminde etkili olacaktır. Foucault öznenin doğal yapısının iktidarın ilişkileri ile yeniden kurulduğu ve üretildiğini düşünmektedir. Böylece iktidar ilişkilerinin toplumsal cinsiyeti belirlerken kullandığı stratejiler bilgi-söylem-iktidar çerçevesindedir.

Biyolojik farklılıkların toplumsal alandaki bilgi-söylem ilişkileri ile toplumsal düzene uygun şekilde kodlanıp, rol olarak benimsetilmesinde toplumsal cinsiyetin özne iktidar ilişkileri analiz edilmelidir. Foucault "Cinselliğin Tarihi"nde; "neden baskı altındayız ve neden hınçla kendimize ve günümüze baskı altında olduğumuzu söylüyoruz" (Foucault, 2007: 16) derken toplumsal cinsiyetin iktidar ilişkilerinde doğal olan cinsellik yönelimlerini baskıladığına işaret etmektedir. Cornell "Toplumsal Cinsiyet ve İktidar" adlı çalışmasında toplumsal pratiklerdeki baskılamının toplumsal yapıyı belirlemede iktidar ilişkilerinin etkisinin yaşamı yönlendirmesi açısından etken konumunda oluşunun güçlü bir sorun olduğuna işaret eder (Cornell, 2016: 165). Toplumsal cinsiyetin oluşumunda kadın ve erkek arasındaki iktidar ilişkilerinin toplumsal yapıyı nasıl biçimlendirdiği ve çağlar sonrasına belirli kodları nasıl aktardığı değerlendirilir. Kadın erkek arasındaki farklılıkların tarihsel bağlama yerleştirilmesinde etkili olan bilginin yayılımında erkeğin aktif rolü, kadının konumunu erkeğin gözünden belirlemiştir. Berktaş "Tarihin Cinsiyeti" adlı çalışmasında tarihi yazma görevinin erkeklerde olmasıyla; "erkeklerin yaptıklarını ve yaşadıklarını kayda değer, tarihsel öneme sahip bularak kadınların

deneyimlerini marjinalleştirdiler” der (Berktaş, 2015: 19). Dolayısıyla toplumsal cinsiyet belirleniminde kadının pasifleştirilmesi ve aktarımda erkeklerin etkin rolünün kaçınılmazlığı, tarihin erkeklerin bilgisi üzerine konumlanmasındandır. Bu konumlandırılmada bilgi-söylem ilişkisi dini, siyasal, ekonomik, sosyal alanı ilgilendiren bir düzlemde şekillenir.

Toplumsal cinsiyetin inşasında erkek, iktidarla ilişkilendirilmekte ve yapılan çalışmalar erkeğin iktidarının toplumsal yapılanmayı yönlendirmesine odaklanmaktadır. Cornell, iktidar ilişkilerindeki toplumsal cinsiyet yapılanmasında “otoritenin erkeklikle bağlantısının ana eksen” olarak konumlandığını belirtmektedir (Cornell, 2016: 167). Böylece toplumsal cinsiyetin kurgusallığında erkeğin egemen konumda olması iktidarla bağlantılıdır ve Berktaş’ın ifade ettiği üzere tarih yazımında erkeklerin etkin olması böylesi bir konumlanmayı zorunlu kılmıştır. Aynı zamanda erkeklerin bilgiyi ellerinde tutuyor ve toplumlara benimsetiyor oluşları etkindir. Galbraith, “İktidarın Anatomisi” adlı çalışmasında erkeğin kadın üzerindeki iktidarının ‘şartlandırıcı iktidar’ olduğunu belirtir. Erkeğin otoritesine itaat edilmesinde nesiller boyu aktarılan ve ‘devralınan ilişki’ etkilidir (Galbraith, 2004: 35). Kadının konumunun, benimsetilen yargılar ve bu yargıların iktidarın söylemleri neticesinde belirleneceği kaçınılmazdır. Yargıların benimsettiği cinsiyet bölünmelerinde erkeğin etken oluşu kadının mağdur oluşu iktidarın işleviyledir. Çünkü “İktidarı elinde tutan gruplar, kendilerine ayrıcalık sağlayan yapıyı yeniden üretmeye çalışırlar” (Cornell, 2016: 80). Böylece iktidar kendi için en kolay olanı yani belirsizliği ortadan kaldırarak, netleştirip sınıflandırmayı seçecektir. Toplumsal cinsiyetin erkeklik ve kadınlık olarak ayrıklaştırılmasında iktidar, kendi meşruluğunu cinsiyet farklılıkları üzerinden gerçekleştirmektedir. Çünkü iktidar için dağınıklık ve bulanıklık eylem alanını sınırlamaktadır; “İkilik, iktidarın uygulamalarından biridir; aynı zamanda onun tebdili kıyafetidir” (Bauman, 2003: 26). İktidar cinsel kimlik oluşturmasında yararlandığı ikilik ile hem kendi sınırlarını hem de hareket alanını belirlemektedir. İktidar, özneler üzerinde etkisini gösterebileceği alanlar yaratır. Öznelerin cinsiyeti bu bağlamda dikkate alınan noktalardandır. İktidarın güç ilişkilerini geçerli ve etkin kılabilceği bağlam, özneler arası ilişkideki cinsiyet farklılıklarıdır.

İktidar, ikilik yaratarak biyolojik farklılıklar üzerinden toplumsal cinsiyet ilişkilerini belirlediği gibi cinsiyetlerin birbirine yakınlığını baskılamaktadır. Cinsel kimliklerin karmaşık ve kurgusallığının baskılanmasında kadın erkek arasındaki farklılıkta kadın baskılandığı gibi kadın erkek arasındaki benzerlikler göz ardı edilmektedir. Böylece Cornell’in Gayle Rubin’den alıntılı olarak aktardığı “toplumsal cinsiyet kimliği, doğal farklılıkların ifadesi olmanın ötesinde doğal benzerliklerin bastırılmasıdır” (Akt. Cornell, 2016: 127) ifadesi bu duruma işaret etmektedir. Cinsel kimliklerin karmaşıklaştırılıp her iktidar ilişkisinde farklı şekillerde

kurgulanması toplumsal yargılar ve kabuller neticesinde dikkate alınmayarak düzenli hale getirilmektedir.

Toplumsal cinsiyetin iktidarla ilişkisi cinsel kimliklerin toplumsal alandaki görünümü ile ilgilidir. Erkeğin egemenliği açığa çıkarılarak iktidar mekanizmasında kadın baskılandığı gibi egemen olmak istemeyen diğer erkekler baskılanabilmektedir. Hegemonik erkekliğin ortaya çıkarılması ve onaylanması bütün erkekleri etkisi altına almakta ve hepsini böylesi bir erkeklik rolüne büründürmeye çalışmaktadır. Böylece kadınların istenilen kadınlık rolünü oynamasına ve bu rollerini açığa çıkarmasına sebep olmaktadır. Böylece erkeğin ve kadınlığın kesin çizgilerle ayrıldığı bu toplumsal cinsiyet yapılanmasında gri alanlara yer yoktur ve bu alanların dışına çıkanlar uyumsuz, arızı ve sorunlu özneler olarak konumlandırılmaktadır. Kadında bulunan erkeklik nitelikleri ile erkekte bulunan kadınsı nitelikler törpülenirken öznelerin istenilen uyumlu, itaatkâr özneler haline gelmeleri sağlanmaktadır. Bu bağlamda Alatlî romanlarındaki karakterlerin cinsel kimliklerinin analizi iki şekilde dikkat çekmektedir. Hegemonik erkekliğin toplumsal pratikler ve iktidar mekanizmaları ile nasıl kurulduğu ve Heteroseksüelliğin homoseksüelliği ve farklı cinsel eğilimleri nasıl dışladığı analiz edilecektir.

2. Hegemonik Erkeklik İnşası

Toplumsal cinsiyet analizinde özne iktidar düzleminin erkeğin hegemonik olarak inşa edilmesiyle oluşturulduğu dikkat çeker. Erkeğin hegemonik erkeklik rolünü benimsemesinde toplumsal alanda başarı elde etme, kendini bu bağlam içerisinde kurma ve bu yapılanma içinde konumlandırma gayesi söz konusudur. Böylece erkek toplumun hegemonik erkeklik isteğine uygun olarak tabi olur. Hegemonik erkeklik dışı davranışlardan kaçınmak ve eleştirilere maruz kalmamak için bir savunma mekanizması geliştirir. Günlük yaşantımızda iktidar olarak konumlandırılan hegemonik erkekliğin kadınların rollerini belirlemesi ve gücünü baskılamasında etkili oluşu toplumsal kabullerin sonucudur. Çünkü “Toplumsal cinsiyet ilişkilerinde erkeklere kendi sınırlarını da üreten belirli yollarla güç sağlanır” (Cornell, 2016: 166). Böylece erkeklere sağlanan bu güç ilişkileri alanında hegemonik erkeklik inşası oluşturulur ve buna uygun olarak toplum erkeklerini üretir ve bu inşa biçimine tabi kılar; “Hegemonik erkeklik, kadınlarla ve tabi kılınmış erkekliklerle ilişkili olarak inşa edilir” (Cornell, 2016: 271). Böylece toplumsal cinsiyet inşasındaki özne ve iktidar ilişkisi, buna tabi olan öznelerin aktifliği ile işlemektedir. Alatlî romanlarında hegemonik erkekliğin kadınları baskılıyor oluşuna değinmeden önce “Schrödinger’in Kedisi Kâbus” ve “Schrödinger’in Kedisi Rüya”^{*} romanlarında yazarın özellikle üzerinde durduğu anacıl eylem ve babacıl eylemin

^{*} Romanlar metnin devamında “Kâbus” ve “Rüya” olarak adlandırılacaktır.

toplumsal cinsiyet inşasının oluşumundaki etkisine dikkat çekilecektir. Romanda anacıl ve babacıl eylemin Türk toplumundaki cinsiyet rollerinin belirlenimini nasıl etkilediği ele alınmaktadır.

“Kâbus” ve “Rüya” romanlarında anacıl eylem ile babacıl eylemde hegemonik erkekliğin kadınlığı, kadınlığın ise erkekliği baskıladığı ve sonuçta anacıl eylemin galip geldiği ele alınır. Toplum, erkekleri hegemonik erkekliğe kadınları ise anacıl eyleme zorlamaktadır. Öznelerin eril ruhun örselenmesi sebebiyle anacıl eylemde kaldıkları, aktif olamayıp “afazi”^{2*} ye sürüklendikleri belirtilir. Anacıl eylemdeki tutsaklıkta toplumun dayattığı hegemonik erkekliği karakterlerin benimseme mecburiyetinde bir yenilmişlik söz konusudur. Bunun verdiği yenilmişlik psikolojisinin yansıması anaya sığınma olarak romanda aktarılır. Roman kahramanlarından Bekir’in; “Ben dişisi olmayan yalnız bir, erkeğim! Anam var, kadını yok! Kadını yok ama iki anam var. Hatçe, Müjgân. Hatçe doğurdu, Müjgân’a verdi!” (Alatlı, 2012: 321) sözlerinde hegemonik erkekliğin inşasında kadına biçilen rol ortaya konulur. Türkiye’de kadınların eşlerine karşı bile analık görevini yerine getiriyor olmalarında eril ruhun cesaret ve güveninin ortadan kaldırıldığına değinilir. Bekir’in kızı Devrim babasına; “Müjgân da büyüttü, bana verdi baba! Aslında senin üç, hatta dört anan var! Hatice, Müjgân, ben, Ekim! Biz, hepimiz, analık ediyoruz sana!” der. Bekir’in bu noktada anacıl eylemin tutsaklığına isyanı manidardır: “Elleri öpülesi, kutsal karılar! Yüceltmeye doymazsınız! 'Bana iyi davran ki, sana iyi muamele edeyim! Beni yücelt ki, lütufta bulunayım!' Varsa yoksa çocuklarınız! Onlara taparsınız! Erkeklerinize gelince, ne yersiniz ne de yedirirsiniz! Kadın olarak dördünüzü üst üste koysam bir Rus, bir Romen dişisi etmezsiniz be! Gerisiniz! Az gelişmişsiniz!” (Alatlı, 2012: 321) Alatlı, Türkiye’de cinslere biçilen rollerin anacılık ve babacılık üzerinde kurgulanmasının eril ruhu zedelediğine ve kadının kadın olarak varlığını baskıladığına vurgu yapmaktadır. Kadının erkeğe analık yapıyor olması ve bir ana gibi her an yüceltmeyi istemesi karakter tarafından eleştirilmiştir. Türk toplumunda erkeğin annenin erkekliği olduğu, erkeklerin toplumda ananın uzantısı gibi görülmesinde bütün kadınların bu rolü benimsemeleri ve devam ettirmeleri etkilidir. Erkeğin eşinin analık misyonunu yüklenmesinde kadının/annenin eril güce ulaşma isteği yer almaktadır. Erkeğin maço tavırlarının arkasında kadınsılaşıma ve eril gücü kaybetme korkusu olduğu aktarılır. Anacılıktan kurtulamamış özne bulunduğu durumun üstünü örtmek için ödünleme/telafi etme savunma mekanizmalarını kullanır. Türk erkeğinin kadın üzerinde hâkimiyet kullanma isteğinin altında yatan hükümlerlik özlemi şöyle ifade edilir;

* **Afazi (aphasia):** Dil yitimi olarak tanımlanabilecek olan afazi, eski adı ile heceli kelam melekesi, tıpta kanama, zedelenme ve travmalar nedeniyle beyindeki lisan alanlarının boşalması sonucunda oluşur. İnsan konuşamaz, konuşulanı anlayamaz. Çevreden gelen sesli ve yazılı uyaranlar kişide hiçbir izlenim uyandırmadığı bir boşluktur, silinmişliktir. Bellek kaybıdır. Celbedilmiş afazi: Kasıtlı olarak çağrılan afazi, yani Koalisyon’un uyguladığı bir bilinç yitimi. silinmişliktir. Bellek kaybıdır. Celbedilmiş afazi: Kasıtlı olarak çağrılan afazi, yani Koalisyon’un uyguladığı bir bilinç yitimi.

Doğa/anneninin dölyatağına dönme arzusu bir yandan ensest eylemini kışkırtırken, diğer yandan da erkeğin kurtulmak istediği kadınsı ilke'nin, doğa/anneninin, olumsuz yanlarını kendi eşine ve diğer kadınlara yansıtması ile sonuçlanır. Eski Türkiye'de erkeklerin maço denilen tutumlarının altında yatan budur. Sert bilinen Türk erkeği, aslında, annesiyle uzlaşmaya çalışan bir öninsan hüviyetindedir (Alatlı, 2012: 38).

Dolayısıyla hegemonik erkekliğin kendini maço olarak ortaya çıkarmasında özlenen eril gücün etkisi söz konusudur. Kadınsılaştıran dünyaya karşı korunma içgüdüleri eril gücü büyütme çabalarına iter. Bu eksikliği ise görünürdeki hegemonik erkekliği ile kadınların üzerinde uyguladığı baskıyla telafi eder. Kadın içindeki eril gücü analık vasfı ile erkeğe hâkim olarak sağlarken, erkek de kadın üzerinde uyguladığı koruma, savunma pratikleriyle eksik olan erilliğini elde etmeye çalışmaktadır. Romanda Türkiye'deki 'biz' toplumunun oluşumunda etkili olan bu korumacı anlayışın cinsiyetlerin kendisini aktifleştirmesini engellediği aktarılır. Biz toplumu anacıl eylemin bütünleştirici yönünü yansıtırken erkeklerin hegemonik erkekliğini maçoluk olarak ortaya çıkarmaktadır. Böylece oluşan hegemonik erkeklik kadınları koruyucu baba mantığı ile farklı bir şekilde baskılamaktadır. İkisinin arasında oluşan diyalektik ilişkinin toplumsal anlamda kurgulanışı neticede iki türün kendilerini özgür olarak var kılmalarını zorlu hatta çoğu zaman imkânsız hale getirmektedir.

Hegemonik erkekliğin anacılık karşısındaki maço tavrı ile kadınsılığın ortadan kaldırılmasına ve kadının özgürlüğünün kısıtlanmasına nasıl sebep olduğuna romanda işaret edilir. Kadının eşine bağımlı yaşamındaki sınırlı oluşta kendini gerçekleştiremediği belirtilir. Her ne kadar anacıl eylem ile erkek sınırlandırılıyor olsa da kadını anacıl eyleme sürükleyen, bir yerde hegemonik erkeklik yapısının verdiği sahiplenme duygusudur. Kadının erkeğe ana gibi yaklaşması ve erkeğin de kadını kendine ait bir mülkmüş gibi görmesinin sonucunda oluşan korumacı düzen, kadınsılığın özgürlüğüne engel olmaktadır. Kadının kendini erkek karşısında toplumumuzda kutsallaştırmaya çalışmasını roman karakterlerinden Bekir eşinin şahsında eleştirmektedir. Müjgan'ın kadın olarak kendini her zaman kutsallaştırıp eşi Bekir'e karşı bile "ana olmaktan kaynaklanan, namuslu olmakla desteklenen kutlu bilinmek, yüceltilmek isteğini dişilik işlevi ile karıştırıyor" (Alatlı, 2012: 322) olmasında toplumda kodlanmış dişilik öğelerinin olmayışını kızı Devrim açıklar. Kadının toplumda bedenine yabancılaşmasının analık vasfı ve namus takıntısı ile ilgili olmasında toplumsal cinsiyet inşasının söylemsel düzeni olduğu belirtilir. Devrim; "Dili olmayınca da dişiliği yaşamaz! Hadım etmişsiniz Türk kadınlarını! Şimdi de karşıma geçmiş az gelişmişsiniz diyorsun!" (Alatlı, 2012: 324) diyerek babasına, annesinin büründüğü kadınlık rolünün sadece kendi suçu olmadığına vurgu yapar. Devrim, annesinin şahsında; "Özerk bir varlık olmasına izin vermediğiniz bir kadın, toplumsal bir varlık olarak bile kabul etmediğiniz bir kadın" (Alatlı, 2012: 325) olarak tanımladığı Türk

kadının özgürlüğünün sınırlanıyor oluşuna işaret eder. Romanda kadının toplumdaki bu konumu şöyle ifade edilir;

Müjgan özerk olmaktan korkuyor. Kendi bilincine varmaktan korkuyor kadın! Kendi bilincine varırsa, varlığının sorumluluğunu da yüklenmek zorunda kalacak. Bu sorumluluk onu korkutuyor. Doğduğu günden beri ailesinin aracı olmadığı tek bir şey yapmamış. Hamama gitmeye kalksa peşine ananızı takmışsınız. ‘Sahip çıkmak’ demişsiniz buna. Kadın öyle yutmuş ki, bu sahiplenilme geyiğini, bir gün refakatçisiz kalsa, düz yolda yürüyemez olmuş. Bir gün yalnız kalsa kendisini ihmal edilmiş, gözden çıkarılmış saymış. ‘Bağımsız bir özne değil, zavallı! O bir Yutulmuş!’ Kadın kendi bedenine sahip çıkamamış, bedenini kişiselleştirmesine bile izin vermemişsiniz (Alatlı, 2012: 326).

Türk toplumunda kadının kendini, bedenini tanıyamamasında sahiplenmecî ve baskıcı toplumsal iktidar ilişkilerinin varlığı, hegemonik erkek, kayınvalide, akraba, arkadaş... kişilerin etkisi ile gerçekleşmektedir. Devrim’in annesini savunurken dile getirdikleri “kadının kanatlarını kesiyoruz, sonra da uçamıyor diye yakınıyoruz.” (Beauvoir, 1993: 16) ifadelerini çağrıştırmaktadır. Kadının kendini gerçekleştirebileceği ortamın sağlanmasından çok sınırlanması söz konusudur. Kişilerarası iktidar ilişkileri kadının bağımlılığını artırmış ve kadının kadın oluşunun çocuk yapma, eşinin isteklerini yerine getirme olarak kabullenildiği belirtilir. Romanda Müjgan’ın analık vasfı ile kendini konumlandırması bu noktaya işaret etmektedir. Kadının hem bedenini hem kendisini kişiselleştirmemesi anacıl eylemin bağımlı feodal yapısı itibarıyla zorlaşmaktadır. Toplumsal cinsiyet inşasında iktidar ilişkileri kadının özgürlüğünü toparlayıcı ‘biz’ düzleminde sınırlarken “ön plana çıkarılmış kadınlık”(Cornell, 2016:268) toplumun cinsel kimlik inşasına göre içeriklendirilmektedir.

“Kâbus” romanında kadın oluşu bir zaaf ve eksiklik olarak gören karakterlerin varlığında hangi ideolojiden olursa olsun bir mutabakat sağlandığı görülür. Topluma nüfuz etmiş hegemonik erkeklik, kadını bilincin uzak durulması gereken bir varlık olduğunu önerir. Bekir’in babası Osman Kuran, dinsel söylemi kullanarak kadını ikincil bir cins olarak görmektedir. Yobaz ve baskıcı kişiliği ile kadını daha aşağıda görmektedir. Ailede uyguladığı bu baskı ile herkese kendini suçlu hissettirmektedir. Osman, “erkek, kadına aşırı muhabbet göstermemelidir, sevgi arzusuna müptela olsa bile, son kertede sevmeyi istese de, gizlemelidir. Bütün gizlerine ve sırlarına kadın muttali olmamalıdır” (Alatlı, 2012: 317) görüşleriyle oğlu Bekir’i etkilediği gibi etrafındaki kadınları değersizleştirir. Kadınlığı eksiklik, utanılacak bir durum olarak gören İmre Kadızade’nin “dişiye tiksintiyle, erkeksiye yönelmiş olması” (Alatlı, 2012: 502) Koalisyon üyeleri tarafından dini söylemin kadınlığı baskılayan yönünün sonucu olarak görülür. Erkeğin üstün görüldüğü anlayışla “her erkekte bir dişi, her dişide bir erkek

gören İbni Arabî'den farklı olarak, Modernist Müslümanlar, kadını erkekten kesin çizgilerle ayırmışlardı” (Alatlı, 2012: 500). Kadınsılık uzak durulması gereken bir eğilimdir ve İmre Kadızade gibi birçok kadın toplumun dayattığı bu anlayışla erkeksi öğeyi öne çıkarmaya çalışırlar. Türkiye’de bir erkeğin kadınsı davranışlar sergilemesi aşağılanırken kadının erkeksi nitelikleri övülerek öne çıkarılmaktadır. İmre Kadızade kadınlığının toplumsal olarak geriye itilmesinin sonucunda kendinde bulunan erkeksi öğeyi kafasını zenginleştirerek, erkekleştirerek telafi etmektedir. Sadece toplumsal yargılar değil ülkede baskın olan İslami söylem ve eğitim sistemi İmre’yi desteklemektedir. Romanda “Modernist değerleri esas alan resmi eğitim istemi, erkeksi ve kadınsı sembolizmin taşıyıcılığının karşılıkları olan cinsiyetlerin tekelinde olmadığını, her kadın ve her erkek, farkında olunmasa da, hem erkeksi hem de kadınsı ilkelerin değişik ağırlıklarda taşıyıcılarıdır” (Alatlı, 2012: 502) şeklinde söylemsel olarak inşa edilir. Toplumun erkeksi ilkeyi yüceltmesi İmre gibi farklı kadınların erkeksi ilkeyi elde etmek için farklı yönere başvurmalarına sebep olur. Kadın kadınlığının iltifat görmediği toplumsal alanda iltifat göreceği bir yönde kendini ilerletir. Müjgân gibi kadınlar çocuk doğurarak kadınlığını açık ederken, İmre gibi toplumsal karakterler zihinsel olarak kendilerini gerçekleştirerek eksikliği telafi etmeye çalışırlar.

Kadızade’nin Çankırı’daki dayısı Kenan Kadızade’nin annesinin dışarıya çıkmasına izin vermemesi hegemonik erkekliğin ailede başlayan baskıcı yönünün bütün topluma yayıldığına işarettir. Osman Kuran, Kenan Kadızade, Bekir Kuran ve son nesil olarak Bekir’in oğlu Toprak, kadına yönelik baskıcı anlayışlarıyla toplumsal cinsiyetin kadının aleyhine yapılandığına örnektir. “Modernizmin öteki’ne, bu durumda kadına, tahakküm ilkesinin” (Alatlı, 2012: 504) örneği olarak verilen bu durum Toprak’ta sevgilisinin başını zorla kapattırması olarak görülür. “Kâbus” romanında erkeksi ilkenin kadınsılık üzerindeki baskısı ve kadınsı ilkenin erkeksi ilke üzerindeki baskısı çeşitli ilişkiler odağında verilirken, kadının arka planda kaldığı ortaya konulur. Kadın eksikliğini, anacıl eylemle ‘biz’ anlayışının bütünleştirici yönüyle telafi eder. “Rüya” romanında Onarımcıların, Koalisyon’un komplolarla ortadan kaldırmaya çalıştığı eril ilkeyi tamamlamaya çalıştıkları görülür. Simülasyon tekniği ile erkek öğrenciler yetiştirilmesi kaybedilen eril ilkenin canlandırılıp, korunması amacını taşımaktadır. Erkeksi ilkenin cesaret, özgüven, haysiyet, vakar ve bilginin taşıyıcılığını temsil ediyor oluşuyla Koalisyon, nüfusu düzenleyici yönün yani eril ilkenin önüne geçmek istemektedir. “Yukarıdakiler, erkeği üremenin temel unsurlarından birisi olmaktan çıkarmak üzereler. Koruyamazsak, nesilleri tükenecek” (Alatlı, 2013: 121) ifadeleriyle Onarımcıların eril ilkeyi yüceltmeyi amaçladıkları görülür. Koalisyon’un amaçladığı “üniseks”, tek bilinç yoluyla uyumlu olan bu eril ilke, sonuçta kazanan olacaktır. Koalisyon biyo iktidar olarak erkeksi ilkeyi ortadan kaldırmasıyla nüfusu dengelemek maksatlı üremeyi, doğurganlığı kontrol altına almayı amaçlamaktadır. Çoğalmayı

değil sadece erotizmi öneren ve cinsler arası ayrımı ortadan kaldırması ile Koalisyon'un amacıyla örtüşen bu durum, seçimini eril ilkenin kurtarılmasında görmektedir. Kadızade romanda "içime biri girdi" diyince Onarımcıların "Eril Ruh! Toplam Yaşam Enerjisi ulusumuzun" (Alatlı, 2013: 102) ifadeleri bu hedefin odağına işaret etmektedir. Erkekliğin kadını baskılayan görünürde hegemonik erkeklik olarak ortaya çıkması değil eril ruhun aktifliğini ortaya koyarak eylemesi önerilir. Koalisyon'un arşivlerinden aldıkları gizli belgelerle Onarımcılar, piramidin altında bulunanların nasıl teşhis edildiklerini ortaya çıkarırlar; "Lanetlilerin ve Sömürülmezlerin insan hayatına önem vermemelerinin bir açıklaması da Eril İlke'nin kaybolmuş olmasıdır. Lanetlilerin ve Sömürülmezlerin babaları yoktur. Erkeksi ilke olmayınca, benlik, haysiyet, vakar gibi insanoğluna özgü uyartanlar yoktur" (Alatlı, 2012: 141). Dolayısıyla Onarımcılar Türkiye toplumunun ve diğer toplumların ihtiyacı olan eril ilkeyi açığa çıkararak aktif kılmayı hedeflemektedirler. Böylece toplumsal "afazi"den kurtulmak söz konusu olacaktır. Türkiye toplumunun yaşadığı "afazi"nin anacıl eyleme bağlanmasında hükümlerlik hakkını kaybeden Türkiye insanı, aslında Batı karşısında yenilgi kompleksiyle hareket eden Doğu'ya benzemektedir. Babasını, eril ilkeyi kaybeden Doğu'nun otoritesizliği onu anne rahmine dönüştürür, anaya sığınmaya yöneltmiştir.

Hegemonik erkeklik inşasının hemen bütün romanlarda toplumsal bir kabul olarak nesilden nesle aktarıldığı dikkat çekmektedir. "İşkenceci" romanında İşkenceci'nin dört kız kardeşi arasında ayrı bir yeri vardır; "Koyu karanlıkları oğlu ile geçirdi baba. Dört kız; dört bela. Oğul gökte yıldız, yerde mücevher, tarlada saban, hükümette kâtip, kavgada silah, yaşlılıkta para, gençlikte teba!" (Alatlı, 2002: 7). Erkek, hem aile içinde hem de sosyal alanda babanın güvencesi ve gücün sembolü olarak aktarılmaktadır. "Abdurrahman Ağa'ya bir oğul yakıştırdı" (Alatlı, 2002: 7) ifadesinde ağalık, güç gösterisinde erkekliğe verilen önem imlenir. İşkenceci'nin okula başlamasıyla Abdurrahman Ağa kadın öğretmenin otoritesi ile karşılaşır. "Kadına itaat, dişiyi kamufle eden kıyafet devriminin lütfu olsa gerektir" (Alatlı, 2002: 14) sözlerinde kadının iş hayatına atılmasıyla sınıfsal farklılığının gerektirdiği itaatin hegemonik erkekliği örselediği imlenmektedir.

"Yaseminler Tüter mi, Hâlâ?" romanında Eleni Naciye'nin hem Rum hem Türk toplumunda hegemonik erkekliğin baskısı altında değiştirildiği, dönüştürüldüğü hatta kaderinin yönlendirildiği dikkat çeker. Çocukluğundan beri erkeklerin hizmetinde olan Eleni doğduğu Kıbrıs Rum kesiminde, Arif'le evlendikten sonra ise Kıbrıs Türk Kesiminde, Arif'le ayrıldıktan sonra gittiği Yunanistan'da eril gücün karşısında zayıf, çaresiz bir kadındır. Babasının evinden Melas'ların evine hizmetçi olarak verildikten sonra orda tecavüze uğrar ve babası tarafından dövülerek teyzesinin evine gönderilir. Arif'le evlendikten sonra atılan iftira sonucu oradan

ayrılmak zorunda kalır, Yunanistan’da evlendiği Glafkos’un ilk evliliğini Türk ile yaptığını öğrenmesi üzerine eşi tarafından öldürülür. Yaşamı boyunca her duruma uyum sağlayan itaatkâr Eleni Naciye hep erkeklerin baskısına maruz kalır. Hiçbir zaman kendi olamaz çünkü toplumun kabulleri kadının erkek karşısındaki zayıflığı üzerine kurulmuştur. Eril gücün yüceltilmesinin romanda özellikle dinsel söylemin etkisiyle olduğuna değinilmektedir; “Tanrı’nın görkemini erkek simgeler. Kadın, erkeğin görkemini yansıtır. Çünkü erkek kadından değil, kadın erketen yaratılmıştır. Erkek kadın için değil, kadın erkek için yaratılmıştır. Başının örtüsü, itaatinin simgesidir” (Alatlı, 2011: 15). Aziz Andreas Manastırının Kutsal Kitabından alıntı olarak aktarılan bu ifadeler, Rum kesiminde kadının değersizleştirilmiş ve erkeğe göre belirlenmiş konumunu ortaya koyması bakımından önemlidir. Cehennemde kadınların erkeklerden daha fazla olduğu ve her zaman İblis’le işbirliği yaptıklarını savunan erkek egemen bilginin, nesiller boyu kodlanarak günümüze kadar aktarıldığı görülür. Üç farklı toplumda kadının konumu temizlik, yemek, çocuk yapmak ve ailesinin sözünden çıkmamak olarak belirlenmektedir. Eleni Naciye örneğinde aktarılan bu durum, kadının her girdiği toplumda dönüştürülerek belirli rolleri benimsemeye zorlanması, kimlik bunalımını içinde yaşaması ile ortaya konulur. Dinsel söylemin kadını değersizleştirmesinde bunun bütün inanç biçimlerine yansıdığı dikkat çekmektedir. Eleni’nin kilisede dua edişinde eril gücün etkisi barizdir. Romanda bu durum şöyle aktarılır; “Sen de yardım edesin be Hazreti İsa! Bir büyük efendi peygambersin sen de. Hepiniz yardım edesiniz hazreti peygamberler!” Fresklerdeki, kadın figürlerini atlayıp, erkeklere seslendi” (Alatlı, 2011: 193). Eleni’nin kadın figürlerinden hiçbir yardım alamayacağını düşünerek erkek figürlere yönelmesi, dinsel söylemin toplumsal cinsiyet belirleyiciliğinde erkeği nasıl konumlandığını imler. Toplumsal cinsiyetin erkek lehine işlerliğinde dini alanı kapsayan “ilişkilerin cinsiyetlendirilmesi” (Sancar, 2013: 191) söz konusudur. Erkek baskısına maruz kalan kadın bu gücü benimsemiştir. Tanrı’ya, onun gücünü sembolize edenlere atfedilen cinsiyetin erkek olduğu işaret edilir.

“Orda Kimse Var mı?” serisinin ilk romanı “Viva La Muerte”de Günay Rodoplu’nun şahsında yine hegemonik erkeklik etkisi aktarılır. Rodoplu “Sokağın, erkeğin iktidar sahası olması sebebiyle” (Alatlı, 2013d: 43) kadının yetim kalmış çocuk gibi annesi yerine erkeklerine sarılmasında yine cinsiyetin ayrıştırılarak kadının hareket alanını sınırladığını vurgular. Doğuluların kadına verdiği rolün eril hâkimiyetin hareket sahası içerisinde olması, farklı şekilde kabullenilmemesi Şafak ile Günay Rodoplu’nun ilişkisinde görülür. Şafak, Günay’ın hem kadınlığından hem de entelektüel kimliğinden evli olmasına rağmen yararlanır ve Günay’ın ondan daha bilgili olmasını yeri geldikçe kıskanır. Şafak’ın “kadının başkallığını kendi yararına kullanma yolu”nu (Beauvoir, 1993: 27) onu sahiplenerek ve hegemonik erkekliğini kullanarak yaptığını söyleyebiliriz. Siyasi arenada yer edinebilmek için elde etmek istediklerini elde edene

kadar yanında tuttuğu Günay'a karşı tavırlarında kardeşi Sedat'ın itiraz etmeden ortak olması erkekler arası mutabakat olarak aktarılır. Şafak'ın 'Baba Şafak' olarak görülmesindeki koşulsuz kabulde, ailenin bütün üyelerinin 'biz' de birleştikleri dikkat çekmektedir. Dolayısıyla Şafak'ın ayakta tuttuğu bu düzende onun yaptıklarının ahlaki sorgulamasını yapmak hadsizlik olarak görülür. Şafak'ın egemenliğinde manipüle edilen öznelere arasında Günay Rodoplu da katılır ve Şafak'ın Belediye Başkanı olması için yaşadıklarını göz ardı eder. Rodoplu; "Şafak başrol aktörüydü, bizler de kimimiz ışıkçı, kimimiz artdirektör, kimimiz alkışlayıcı olarak onun amaçladığı rolü oynamasını sağlıyorduk" der (Alatlı, 2013d: 465). Rodoplu, Şafak'ın onu kendi benliğinden çıkarıp sadece bir kadın olarak görüp, bütünlüğünü deforme ettiğini algılamasıyla, Türk toplumunda kadının nasıl değersizleştirildiğini ortaya koymaktadır. Sosyal demokrat olan Şafak'ın kadına bakış açısının Türk toplumunun bütün erkek zihinlerinde paralel olduğu görülür. Rodoplu, Devrimci Kürt Şiran Ören'le ilişkisinde böylesi bir değersizleştirilmeyi yaşayacaktır. Şiran Ören'e yazdığı tiyatro metninde kendini "Kadıncık" olarak tanımlaması kadının küçültülen yönüne işaret etmektedir; "Kadıncık: "Meğer babanız veliahtı kimi getirse kabullenirmişsiniz. Bilmedim. Ağabeyiniz istediği sürece varmışım. Ortalıkta dolaşmasına işi olduğu sürece tahammül edilen bir hizmetçiydim. 'Aile' sorunları gündeme geldiğinde, dışarı çıkması, 'arkamdan kapıyı kapat' uyarısıyla istenen bir hizmetçinin dışlanması yaşadım" (Alatlı, 2013d: 123). Güneydoğu bölgesindeki değer yargılarının kadını ikinci plana attığı, kadının fikir sahibi olarak görülmediği dikkat çeker.

Şiran'ın yeğenlerinin ve kardeşlerinin harçlığını vererek onların devrimci faaliyetlerini maddi manevi desteklemesinde feodal düzenin babadan sonra büyük erkek çocukta devam eden hegemonik erkeklik görüntüsüne örnektir. "Modern öncesinin paternalistik* iktidarının aile reisi erkeklere yüklediği ailenin bütün diğer fertlerini koruma kollama görevi"nin (Sancar, 2013: 302) toplumsal cinsiyet yapılanmasında erkekleri hegemonik erkeğe mecbur bıraktığı söylenebilir. Şiran ve Şafak'ın aile ilişkilerinde iktidar konumundaki erkek oluşlarında yetiştikleri toplumsal düzenin büyük erkek çocuğa yüklediği misyon etkilidir. Şiran'ın yeğenleri, kardeşleri ve Şafak Özden'in yakınları onların bu vasfı yüklenip devam ettirmelerinde etkilidir. Dolayısıyla hegemonik erkek olma zorunluluğunun aslında erkeklerin yükünü artırdığı söylenebilir. Erkeğin böylesi sorumluluğunun karşısında kadınlar da üzerine düşen diğer işleri yapmak durumundadırlar. Annenin değil de kız kardeşlerden birinin bu yükü

***Paternalist:** Geniş akrabalık ve kandaşlık ilişkilerine dayalı hane-aile sistemleri içinde "baba" konumundaki erkeğin bütün aile fertlerinin gereksinimlerini karşılamakla yükümlü ve bu nedenler onların üzerinde bir otoriteye sahip olduğu toplumsal düzen (Sancar, 2013: 302).

çoğunlukla en küçüğünün üstlendiği görülür. Şiran'ın kız kardeşlerinden Çiçek'in bütün evin işlerini yüklenmesi, kız çocuklarının kullanılmasına ve böylece harcanmalarına örnek olarak verilir.

Erkeğin erkek çocuğunu önemsiyor olmasında erkeğin kendisini ve gücünü çoğaltıyor olduğu görülür. Sadece Şiran Ören'in babası için değil "İşkenceci" romanında Abdurrahman Ağa'nın oğlu olduğunda yaşadığı gurur da eril hâkimiyetin çoğalma temayülüne örnektir. Rodoplu erkek çocuğun yüceltilmesindeki sebebi şöyle açıklar; "Oğlu olan erkek aslında kendisi çoğaltıyordur. Bir bilimkurgu öyküsü gibi, kendi hologramlarını yaratıyordur. Hayriye Anne, yeni bir Memduh Amcalar doğurmuş gibidir. Hayriye Anne, Memduh Amca'nın annesidir" (Alatlı, 2013ç: 285). Dolayısıyla Türkiye toplumunda görülen anacıl eylemde kadının erkeğin/eşinin annesi olmasında erkeğin çoğalması, kendi erkekliğini oğluya tekrar var etmesi söz konusudur. Bu bağlamda kadının kendini tanımlaması eşi ve erkek çocuğu üzerinden gerçekleşmektedir. Kadın hem eşinin hem oğlunun anası konumundadır. Bu bağlamda Beauvoir, Levinas'ın *Zaman ve Başka*'da değerlendirdiği öteki'den yola çıkarak kadının 'öteki cins' olarak tanımlanmasını şöyle açıklar; "İnsanlık dediğimiz şey erkeklerden oluşmuştur ve erkek kadını kendi varlığı içinde değil, kendisine göre tanımlamaktadır; kadına özerk bir varlık gözüyle bakmaz. O kendine göre değil erkeğe göre belirlenip ayrılmaktadır; özsel varlığın karşısındaki özsel olmayan varlıktır. Erkek Özne'dir; Mutlak Varlık'tır: kadınsa öteki cinstir." (Beauvoir, 1993: 17) Dolayısıyla çoğalan erkeklerin konumuna göre kadınlar kendilerini konumlandırırlar. Bu ifadelerden hegemonik erkekliğin insanlık tarihinin oluşumuyla birlikte oluştuğunu ve bunun devamlılığında özne konumundaki kadınların erkek iktidarına tabi olarak etkili oldukları söylenebilir.

Toplumsal cinsiyet inşasının oluşumunda hegemonik erkeğin kadına bakış açısında ideolojik söylemin etkisi kaçınılmazdır. "O.K. Musti Türkiye Tamamdır" adlı romanının karakteri Günay Rodoplu'nun sevgilisi Selahattin Ak, milliyetçi ideolojiyi benimsemiş bir gençtir ve kadına bakış açısı bu minvalde şekillenecektir. Selahattin'in kadına bakış açısı soyut anlamda içeriklendirilmiştir. İdealde böyle olan kadını günlük hayatta bulamayınca kadının konumu, Selahattin'in kendi erkekliğini ispat yönünde yerleşir. "Kadın soyut bir kavramdır; 'vatan' kavramıyla örtüşür. Ana ve sevgili karışımı olan bu kavram, uğruna dağlar aşılacak, rahmine sığınılacak 'kadın,' vatandır" (Alatlı, 2013c: 22) olarak açıklanan kadına bakış açısı ve pratikte kadının bir haz nesnesi olarak görüldüğü, Selahattin'in şahsında romanda aktarılır. Selahattin'in erkeklerin cinsel özgürlüğünün kadınlarda olmaması gerektiği düşüncesi hegemonik erkeklik göstergesidir. Günay Rodoplu, Selahattin'in birden fazla kadınla birlikte olmayı ve evli olmayı hoş gören anlayışında İbrahim Efendi Hazretleri'nin dört ešli olmasının

etkisi olduğunu belirtir; “İbrahim Hakkı Bey’in hanımları oralarda bir yerlerde var olan, idealize, hatta stilize edilmiş kadınlardı. Sahici olmayan bir tarafları vardı. Mutlak surette yörüngesindeydiler. Elini uzattığı zaman oradaydılar ama ağırlıksızdılar” (Alatlı, 2013c: 53). Erkeğin kadını kendi yörüngesinde olan ama kendisini rahatsız etmeyen idealize, soyut bir varlık olarak görüyor oluşunda yine hegemonik erkekliğin etkisi vardır. Kendine helal gördüğünü kadına görmüyor oluşu ile toplumsal cinsiyetin “verili cinsellik rejimi”ni (Butler, 2014: 75) erkekten yana kullandığına işaret etmektedir. Bu rejimin devamlılığında erkek öznelere olduğu gibi kadın öznelere de aktiftir. Nitekim İbrahim Hakkı Hazretleri’nin eşlerinin konumlarını kabulleniyor olması bu duruma işaret eder. Dolayısıyla; “Hegemonik erkeklik, kadınlarla ve tabii kılınmış erkeklikle ilişkili olarak inşa edilir” (Cornell, 2016: 271). Dini söylemin etkisiyle nesneleştirilen kadınlığı eleştiren Rodoplu, Selahattin’in kendisinden başkasıyla birlikte oluşunu hoş görmemesi sebebiyle onun erkek yörüngesinden çıkan bir özne oluşunu temsil etmektedir; “Bizler, yörüngeye girmeyi reddeden gezegenler gibiyiz. Kitlemizin ağırlığına yaslanıp güneşin gücüne talip oluyoruz! Yarattığımız kaos, yeni bir düzende dengeleninceye kadar sıyanetli filan olamayız” (Alatlı, 2013c: 51). Dolayısıyla Rodoplu, kadının şeyleştirildiği bu düzenin karşısında durması ile zor bir sorumluluğu aldığını belirtmektedir. Nitekim Rodoplu bu duruşuyla toplumsal cinsiyetin erkeğin iktidarını onaylayan kültürel kodların sorgulamasını yaparak iktidar ilişkilerinin dönüştürülmesini sağlama çabasıdadır. Rodoplu erkeğin gücünü kabul etmeyen, sorgulayan, eleştiren bir kadın rolündedir bütün ilişkilerinde (Beauvoir, 1993a). Erkeğin kadına hedonist bir tavırla meyletmesinde dini söylemin de etkisini eleştiren Rodoplu “yörünge kurumu’nu ne pratikte, ne de felsefi temelde sindirebilmektedir” (Alatlı, 2013c: 58). Töre tescilli, dava icabı ‘erkek’ Selahattin’in kendi çıkarlarına göre yorumladığı Müslümanlık anlayışının erkeğin hegemonik iktidarını beslediğini ve pekiştirdiğini şöyle aktarır; “Bu töre icabı, benden katıksız itaat ve sadakat talep etmek zorunda! Sadakat derken, başta cinsellik olmak üzere, dava dâhil, her türlü sadakati anlıyor ama kendi cinsel sadakatsizliği kendi kitabına uygun olduğu için, gündeminde bile değil” (Alatlı, 2013c: 283). Harbiye Okulu öğrencisi Selahattin’in hegemonik erkekliğinde kendi çıkarına göre belirlenen ahlak anlayışı kadını nesneleştirirken, kadının yükünü de artırmakta ve sadece kendisine müptela bir kadın profilini istemektedir. Evine bağlı, eşine sadakatli eş isteği onun soyutlandırılmış ve Cornell’in ifade ettiği ‘ön plana çıkarılmış kadınlık’ tarifiyle uyum sağlamaktadır. Selahattin kendi zihniyetinde, kadının bütün nitelikleri benimsemesini istemesine karşılık kendisi kadın üzerinde hâkimiyet kurması ile hegemonik erkekliğin gereklerini yerine getirmektedir. Türk milliyetçiliğini ve İslamiyet’i korumakla mükellef Selahattin’in kadına yüklediği misyon kendi eylemlerinden bağımsız bir dengesizliği içermektedir; “Milliyetçiliğin cinsiyetlendirilmiş söylemi, yurtsever erkeklik, milliyetçiliğin

ikonu olarak yüceltilmiş annelik imgeleri, bir aileye benzeyen “ulus”un koruyucusu olan erkeği ve erkeğin koruduğu hane/yuvanın bekçisi olan kadını tanımlıyor” (Sancar, 2013: 157). Selahattin’in milliyetçi ideolojisinin erkek egemen anlayışında kadının onun yörüngesinde olduğu dikkat çekmektedir. Milliyetçilik kavramının asker ve orduyla bütünleşik içeriğinde hegemonik erkekliğin inşasında kurumların cinsiyet rejimi oluşturması etkindir. Askeriye erkeksi bir kurumdur ve uyguladığı politikalar erkeğin hâkimiyetini bir yerde onaylamaktadır. “Cinsiyetlendirilmiş kurumsal yapılar olarak modern ordular, hegemonik erkelik değerleri ile militarizm arasındaki ilişkisinin inşa edildiği en önemli yerdir” (Sancar, 2013: 155). Harbiye öğrencisi Selahattin’in hegemonik erkeliğinin inşasında eğitim gördüğü kurumun etkisi kaçınılmazdır. Tabii ki kurum cinsel özgürlüğü dayatmamaktadır fakat erkeğin üstünlüğünün onaylandığı söylemin toplumsal cinsiyetin iktidar ilişkileri neticesinde onanarak çeşitli söylem birlikleri ile oluşturulduğu söylenebilir.

“Kadere Karşı Koy A.Ş.” romanında kocası tarafından aldatılan kadının tekrar kocasının ilgisini çekebilmek için birçok estetik ameliyat geçirmesi ve kendini arkadaşlarının yardımıyla dönüştürmesinde iktidar ilişkileri söz konusudur. Kadının kendini dönüştürmesi erkeğin kritik dönemlerine göre gerçekleştirmesinde erkeğin iktidarı sarsılmaz. Yine kadının kendini gerçekleştirirken varmak istediği hedef eşinin dikkatini çekmektir. Bu bağlamda baskın bir erkeklik anlayışı vardır. Erkek kadına şiddet veya farklı bir baskı uygulamasa da toplumsal cinsiyet kabulleri kadını erkeğin beğenisine sunmaktadır. Kullanılan görsel unsurlar, moda ürünleri ve çeşitli stratejiler kadının erkeğin beğenisine sunulan bir nesnelik halini içermesinden yine toplumsal cinsiyetin erkek egemen yönüne işaret etmektedir. Bu noktada romanda dikkat çekilen kadın erkek ilişkisindeki diyalektik, ikisinin birbirine bağımlılığını imlemektedir. Erkeğin “iktidar sembolüdür kadın” görüşünden yola çıkılarak dönüştürülmek istenen Süheyla’nın bu dönüşümüyle erkeğin ihtiyacı olan iktidar kadın olması çabalanır. Kadının, erkeğin kritik dönemlerine göre onun iktidarını tamamlayan bir nesne misali dönüşmesi toplumun egemen erkeklik anlayışıyla ilgilidir. Romanda erkeğin iktidar sahibi olmasında kadının kaçınılmaz rolü ‘haremlerin gücü’ ile ilişkilendirilir. Kadının erkeğe göre değişme aşamaları şöyle aktarılır; “ülkemiz kadını, onu cinselliğin zirvesindeyken, seksle; para tutkusunun zirvesindeyken, parayla; gücünü dışa vurmak, medyatik olmak arzusuyla kıvrılırken, kariyeri ile yenecektir!” (Alatlı, 2013b: 175). Bu bağlamda kadının erkeği yenmesindeki ironide erkeğin kritik dönemlerine göre kılık ve kişilik değiştiren ‘yörünge’ bir kadın profilinin roman karakterleri tarafından vurgulandığı görülür.

“Gogol’un İzinde” serisinin “Aydınlanma Değil Merhamet” adlı kitabında Rus toplumundaki ataerkil yapılanmaya dikkat çekilerek, kadının dinsel metinlerde kutsallaştırılıp

övlmesinin karşısında erkeğin egemen konumuna değinilir. “Kadın, erkek olan başın üstünde hareket ettiği boyundur” (Alatlı, 2013a: 76) sözüyle Rusya’da kadının erkeğin yörüngesinde oluşuna işaret edilir. Rusya’da aileyi yönetenin kadın olmasına rağmen erkeğin savaşta ve yönetimde başrolde olduğu aktarılır. Kadına ve erkeğe yönelik toplumsal kabullerin başladığı ilk alan dil, kültürel bilincin aktarıcılığını üstlenir. Atasözleri ve deyimlerin her toplumda olduğu gibi Rus toplumunda da toplumsal cinsiyeti belirlediği görülür. Kadının Rus toplumundaki çelişik konumu serininin ikinci romanı “Dünya Nöbeti”nde; “Tavuktan kuş, kadından insan olmaz” (Alatlı, 2007: 250) atasözünün karşısında Lenin’in “yemek pişirmeyi bilen herkes, hükümeti yönetmeyi de öğrenmelidir” (Alatlı, 2007: 251) görüşü aktarılır. Romanda “bu iki uç sözün 20. Yüzyıl Rus kadınının toplumdaki yerini eşit ölçüde yansıttığı” belirtilir (Alatlı, 2007: 251). Rus toplumundaki kadının bu ikircikli konumundaki özgürlük ve aşağılama toplumun şartlarına göre belirir. Şartlara göre kadın aşağılanır gerekirse sosyalist devrimin özgür kadını olur. Dolayısıyla Rus toplumundaki kadının konumunda erkekliğin tanımladığı belirlediği bir rol benimseme söz konusudur. Yeni bir Rus kadını tipolojisi Bolşevik Devrimi’nden önce oluşturulmaya çalışılır. Bolşevik devriminin kadın haklarını savunan yönündeki söyleminin Rus toplumunda çok da yerini bulduğu söylenemez. Devrime hizmet etmesi için teşvik edilen devrimci kadın tipolojisi karşılığını bulamamıştır. Nitekim böylesi bir kadın Sofya Perovskaya Çar’a suikast düzenlemekten infaz edilir;

1870 ve 1880’li yıllar, Rus yaşamındaki yeni kadın tipolojisinin en parlak örneklerini sundu. O yıllara kadar Rus kadını bir eştir, kocasının gölgesi, uzantısı, parçasıdır. Yeni kadın, tek başına yaşayan, yalnız kadın. Erkeğin bir refleksinden ibaret olmayı, yardımcı aktrist rolünü reddeden kadın. Kendisine ait bir iç dünyası olan, coşkulu, bağımsız, özgüven sahibi, yalnız kadın. Yeni kadın, sefil yaşam koşullarına ya da kendi sefil kişiliğine kurban gitmeyi reddeden, hayattan özgün talepleri olan, devletin, ailenin, toplumun hizmetine verilmeyi reddeden, hem-cinslerinin haklarını savunan kadın (Alatlı, 2007: 255-256).

Böylesi bir yeni kadın tipinin dönemin yazarları ve şairleri tarafından göz ardı edilmesinde çağın ruhunun henüz bu tipe hazır olmaması sebep olarak gösterilir. Dönemin ne aklına ne de gönlüne hitap eden bu yeni kadın tipi, dönemin iktidar odaklarının etkisiyle sanatsal alanda görülmez.

Romanda devletin kadını işgücü olarak ele almasına da dikkat çekilir. Stalin, kadınları işçi olarak çalıştırmaktadır ve kadınlar vatan haini olarak addedilmektense her türlü sıkıntıyı çekmeye razı olurlar. Hem özel hayatını hem de kendisine verilen görevi hakkıyla yerine getiren kadın, dönemin toplumsal cinsiyet inşasında siyasi iktidarın bedenleri üretici kılma yönüyle biyo-iktidarın itaatkâr öznesi konumundadır. Kadının cinselliği ve erkeğin aşağısında

konumlanmasının yerine iş gücüne, üretime katkı sağlayan yönü ön plana geçmektedir. Partiye üye olan kadınlara Bolşevikçi denmesiyle kadın siyasi arenada da etkin olmaya başlar. Bu bağlamda Rus toplumunda kadının konumlandırılmasında zamanın ihtiyaçlarının kadının bedenini işgücüne dönüştürmesi dikkat çekmektedir. Partinin yönetici kurumunda olan kadınların “hislerine kapılmayan, kararlı, becerikli ve çalışkan” olmaları ayrıca egemen olan erkeklik anlayışının kadının konumunu belirlemesine ve kadını bu role bürünmeye sevk etmesine örnek verilebilir.

Rusya’da toplumsal cinsiyetin hegemonik erkeklik üzerine kurulduğuna örnek olarak ise feminizme inanmamaları verilebilir. Feminizm üzerine yapılan konuşmalarda Rus kadınlarının sıkıldığı ve ilgisiz oldukları görülür. Bu durum romanda; “Hükümetin baskısıyla veya kendi seçimleriyle kadın konularında Batılı kadınların bilinçlerine sahip değiller” olarak aktarılır (Alatlı, 2007: 458). Hükümetin yaptığı ekonomik yaptırımlara -Perestroyka ve Glasnost- ülkenin bayan muhabirlerinin dahi ilgisiz olması ve ekonomi ile ilgili işleri ‘erkek işleri’ olarak görmeleri erkek egemen anlayışın iş hayatındaki görünümüdür. Buna karşılık Lenin’in istediği gibi kadının devrimin üst kademelerinde olması gerektiğini düşünen bir kesim daha Rusya’da vardır. Dolayısıyla Rusya’da hem erkek egemenliği altında yaşayan kadın hem de özgürlükçü devrimci kadın savunucuları olmasına rağmen iki tipte de erkek egemen kültürün dayattığı bir rol benimsenmektedir.

Kadın ve erkeğin toplumsal alandaki konumunun eşitsizliği iktidar ilişkileri neticesinde kurgusal bir niteliğe sahiptir. Kadının ve erkeğin güçlerinin toplumsal alandaki yayılımında erkeklerin lehine bir dengesizliğin olması biyolojik farklılıklarla birlikte toplumsal değerlerin cinsiyet rollerini her durumda yeniden üretip inşa etmesi ile ilgilidir. “Erkeklerin kadınlar üzerindeki küresel egemenliği üzerine” (Cornell, 2016: 267) yapılan toplumsal cinsiyet ilişkilerinde iktidarın hegemonik erkeklik inşasında belirmesi çeşitli stratejiler ve ön kabuller neticesindedir. Böylece Alatlı romanlarında Türkiye, Rusya ve Kıbrıs örneğinde verilen hegemonik erkeklik inşasından yola çıkarak küresel bir toplumsal cinsiyet yapılanmasının daha çok erkeklerin lehine işlediği söylenebilir. Toplumsal cinsiyetin kadın ve erkeğe biçtiği toplumsal rolde roman karakterlerinin çoğunlukla bu rolü itaatkâr özneler olarak benimsedikleri görülmektedir. Erkeklerin kadınlar üzerindeki tahakkümün sanki değiştirilemez bir toplumsal kabul olması ve toplumsal düzeni belirlemesi kadınların da bu noktada aktif olarak rol almalarını sağlamıştır. Hatta kadınlar erkeklerin hegemon oluşlarını destekleyerek yeniden ürettikleri dikkat çekmektedir. Hegemonik erkekliğin karşı cins tarafından onaylanmadan böylesi bir iktidarı elde etmesi mümkün değildir. Böylece erkek egemen kültür, kadını kendinin nesnesi haline getirerek toplumsal alandaki özgürlüğünü oluşturur. Sadece gücü kullanan

erkeğin değil buna tabi olanlar ve bunu meşru görenlerin birlikte katıldıkları iktidar ilişkileri bütünselliğidir. Hegemonik erkekliğin günlük söylemler ve pratikler ile inşa edilmiş dini, siyasi söylemin etkisi kaçınılmazdır. Erkek hegemonyasının kadını baskılaması ve tanımlamasında nesiller boyu aktarılan erkek egemen bilginin etkisi dikkat çeker. Hegemonik erkek inşasında eril hâkimiyete itaatin önerildiği toplumsal cinsiyet stratejilerinin bulunduğu alanı Bourdieu 'habitus' olarak tanımlamaktadır. Bourdieu “ ‘alışkanlık oluşturan güç, zihinsel alışkanlık, zihinsel ve bedensel algı, beğeni ve eylem şemaları, düzenli doğaçlamanın üretici ilkesi’”(Swartz, 2015: 144) olarak açıkladığı kavram eğilimler, kültürel pratikler ve alışkanlıkları ele alan toplumsal yapı ve alanı karşılamaktadır. Alıtlı romanlarında hegemonik erkeklik inşasında toplumun bir habitus oluşturduğu dikkat çekmektedir. Alışkanlıklar, eğilimler, kabuller, gündelik pratikler ve bunların dönüştürülerek aktarılan her nesilde farklı bir şekilde ortaya çıkması, habitusun oluşumunda iktidar ilişkilerinin etkisini gerektirir. Toplumsal cinsiyet yapılanmasının eril güç üzerinden şekillenmesi “içinde olduğumuz evrenin cinsiyetlenmiş anlamlar ile yaratılmasına ve toplumsal bedenlerin bu cinsiyetlendirilmiş/cinselleştirilmiş toplumsal ilişkilere gömülü hale gelmesine yol açar” (Sancar, 2013: 190). Özellikle Günay Rodoplu'nun yaşadıkları bağlamında ele alınan hegemonik erkekliğin inşası habitus kavramının içerdiği pratikler paralelindedir. Rodoplu birlikte olduğu Selahattin Ak, Şafak Özden ve Şiran Ören karakterlerinin karşısında entelektüel birikime sahip bir kadın olarak konumlanmasına rağmen toplumsal eğilimlerde her şekilde örselenen, ötekileştirilen ve erkeğe bağımlı olan kadını temsil etmektedir. Hegemonik erkekliğin toplumsal alanda iktidar konumunda olması “Kadınların erkeklere küresel düzeyde tabi kılınmasıdır. Biçimlerden biri, bu tabi kılınmaya boyun eğiş etrafından tanımlanır ve erkeklerin çıkar ve arzularına hizmet etmeye yönlendirilir” (Cornell, 2016: 168). Günay'ın veya hegemonik erkekliğin toplumsal düzenine itaat eden her karakterde her ne kadar aykırılık, başkaldırma söz konusu olsa da kadının terk edilen ve ezilen tarafı temsil ettiği dikkat çeker. Günay'ın Şafak'tan hastalandığında beklediği ilgi, şefkat de bu iktidar biçimine bağımlılığını ortaya koyar. Böylece Günay Rodoplu, bütün toplumsal düzenden kendini sürgün edilmiş hisseder. “Kendi ülkemden haymatlos ettiler beni!” (Alıtlı, 2013d: 8) düşüncesine sevk edenler erkek hegemonyasının Türk toplumundaki aksak ilerleyişidir. Kadın kimliğinin toplumda bulunduğu karşılığın sadece cinsellik üzerine temellendirilmesi Rodoplu'nun şahsında eleştirilir.

3. Heteroseksüellik Homoseksüellik Karşıtlığında: Çoklu Cinsel Eğilim İnşası

Toplumsal alanda iktidar konumunda olan heteroseksüellik, kabul edilmiş, benimsenmiş ve doğal kabul edilen normları alt üst eden farklılıkları dışlamaktadır. Homoseksüelliğin sakat, arızı bir durum olarak kabul edilmesinde toplumsal cinsiyetin pratikler ve iktidar ilişkileri

neticesinde belirlenmesi etkendir. Homoseksüelliğin veya heteroseksüelliğin dışındaki cinsel eğilimlerin gizlenmesi ve yasaklanması egemen iktidarın heteroseksüellik üzerine konumlanmasındandır. Ataerkil iktidarın devam ettirilmesi amacıyla eril gücü örseleyen her girişim dışlanmayı gerektirir; “toplumsal cinsiyet kimliği, doğal farklılıkların ifadesi olmanın ötesinde doğal benzerliklerin bastırılmasıdır da” (Akt.Cornell, 2016: 127). Cinsiyetin doğallaştırılmış ikili görünümünün dışına çıkılarak zaten var olan çoklu cinsel kimliklerinin ortaya çıkarılması ve bunların analiz edilmesi toplumsal cinsiyeti belirleyen iktidar odaklarının yeniden ele alınmasını gerektirir. Çünkü homoseksüelliğin dışlanmasında iktidar konumunda olan heteroseksüel erkeklik veya kadınlık tanımlarını devam ettirme amacı vardır. (Cornell, 2016: 166) Öznelerin cinsel performansının değerlendirilmesi ile oluşturulan çoklu cinsel tercihler kabul edilmiş normların alt üst edilmesini içermektedir.

Cornell'in bedeninin toplumsal pratikler ve iktidar ilişkileri ile cinsiyetleştirilmesi görüşünü Butler; “Toplumsal cinsiyeti üretip pekiştiren şey heteroseksüel normatiflik değil, heteroseksüel ilişkilerin ardında yattığı iddia edilen toplumsal cinsiyet hiyerarşisidir” (Butler, 2014: 17) ifadeleriyle destekler. Heteroseksüelliğin toplumsal düzlemde üst katmanda konumlanmasında toplumsal cinsiyet ilişkilerini belirleyen söylemler ve pratikler söz konusudur. Kültürel alışkanlıklar, kabul edilmiş ikili cinsiyet kimliği, iktidarın ikiliği önermesi ve muğlâklığı dışlaması, dinsel ve ideolojik söylemler ile var olan ataerkil düzenin devam ettirilmesi amacı çerçevesinde şekillenen pratikler toplumsal cinsiyetin hiyerarşik düzenini oluşturmaktadır. Homoseksüelliğe özellikle erkek homoseksüelliğine gösterilen aşırı tepkilerde erkeğin kadın üzerindeki iktidarını zedelediği dikkat çekmektedir. “Genel olarak erkekler, mevcut toplumsal yapıda avantajlı durumdadırlar, heteroseksüel erkekler ise öbürlerine kıyasla çok daha fazla avantajlıdır” (Cornell, 2016: 13). Dolayısıyla kodlanmış cinsiyetlerden heteroseksüel erkekliğin kendi tercihi dışındaki cinsel tercihleri dışlamasında toplumsal düzende baskın rolü etkilidir. Bu bağlamda Butler'e göre toplumsal cinsiyeti baskılayan kurallı egemen heteroseksüellik şartlarında çoğunlukla amaçlanan bu heteroseksüelliği muhafaza etmektir (Butler, 2014: 16). Dolayısıyla heteroseksüellik dışındaki eğilimlerin dışlanması ve kabul edilmemesinin arkasında var olan egemen cinsel yönelimin uyguladığı iktidar stratejileridir. Cornell'e göre bu egemen heteroseksüellik “doğal bir olgu değil, iktidar ve kateksis alanında oynanan bir oyunun durumudur” ve bu durum toplumsal cinsiyet yapılanmasının her olanağında yeniden üretilerek sürdürülmelidir. Heteroseksüelliğin iktidarı sarsılmamalıdır (Cornell, 2016: 237). Böylece heteroseksüelliğin kendini söylemler ve iktidar ilişkileri ile konumlandırması vurgusunda homoseksüelliğin de nasıl konumlandırıldığı daha doğrusu konumlandırılmadığı ortaya çıkacaktır. Bu noktada Foucault “Cinselliğin Tarihi”nde; “eşcinselliğin “ 1870'ler gibi çok yakın bir zamanın belirli bir bağlamından çıkıp geldiğini, genel olarak cinsellikte olduğu

gibi kurgulanmış bir bilgi kategorisi olarak görülmesi gerektiğini ve bunun keşfedilmiş bir kimlik olmadığını iddia eder” (Spargo, 2000: 17). Bu görüşte eşcinsellik zaten var olan bağlamından ayrılmadan ortaya çıkmıştır. Heteroseksüellik iktidar ilişkileriyle nasıl kurgulandıysa homoseksüelliğin kurgulanması da çeşitli bilgi ve söylem alanları neticesindedir. Heteroseksüelliğin oluşumunda ve kabulünde yerleşik bilgi-söylem-iktidar ilişkilerinin etkisi homoseksüelliğe de uygulanabilmelidir. Spargo “Foucault ve Kaçıklık Kuramı” adlı çalışmasında cinsel isteklerin sınırlanmaması ile insanın kendini gerçekleştirebileceğini şöyle ifade eder; “Nasıl ki toplumsal cinsiyet kendi kimliğini temellendirici bir ögeyse, cinsel tercih ve arzularım da kendimi hissetmem açısından önemlidir. Yirminci yüzyılın sonunda yaşayan birisi olarak, cinselliğimi geniş bir olanaklı kimlik yelpazesini içinde düşünmeye yelteneceğim (hetero, gay, lezbiyen, biseksüel gibi)” (Spargo, 2000: 52). Toplumsal cinsiyetin tanımlı cinsel kimlikler merkezinde hiyerarşik örgütlenmesiyle verili olanın dışına çıkanları kaçıklık ve uyumsuzluk olarak nitelendirmektedir. Hiyerarşik ve yerleşik, Foucault’nun ifadesiyle cinsellik tertibatı, her dönemde öznelerin cinsel yönelimlerine göre düzenlenir ve çoğunlukla bu tertibat, düzeni esas alması sebebiyle kartını heteroseksüellikten kullanır. Foucault’nun “cinselliğin mahkûm edilmesi” (Foucault, 2007: 16) olarak ifade ettiği bu kısıtlamada, sınırlamada yerleşik cinsiyet yönelimleri bulunmaktadır. Cornell “eşcinselliğin bastırılması, kesinlikle genel bir otoriteciliğin parçası olarak düşünülmelidir” (Cornell, 2016: 70) ifadeleri de bu noktaya işaret etmektedir. Heteroseksüelliğin homoseksüelliği dışlaması özne iktidar ilişkilerini barındırmaktadır. Eşcinsellerin itiraz ettiği nokta, toplumsal cinsiyet rejimlerinin iktidar odaklı işleyişindedir. Homoseksüellik kendi bilgisini yayma imkânını çeşitli ‘ahlaki yasa’lar etkisiyle elde edememektedir. Çünkü cinsellik bilgisi iktidar odaklarının ahlaki normları egemenliğinde yerleşikleştirilmiştir. Kültürel bir olgu olan cinsiyet belirleniminde homoseksüeller kendileri için geçerli olan bilgi-söylem ilişkisinin sağlanmasını talep etmektedirler.

Alatlı, romanlarında toplumsal cinsiyet yapılanmasını özne ve iktidar ilişkisi odağında kurgularken karakterlerin iki farklı cins olarak değerlendirilmesini eleştirmektedir. Kadın ve erkeğin birbirini tamamlayan bütünlüklerinden yola çıkılarak ikisinin toplumsal alanda birbirinden üstünlüğü olmadığını düşünür. Erkeklerle atfedilen birçok üstün niteliğin kadınlarda da var olduğu ve kadınlara atfedilen eleştirilen yönlerin de erkeklerde olduğu ve göz ardı edildiğini belirtir; “İbni Arabî, 'Erkek bütündür, kadın parçadır. Bütün daima parçasını sever, esirger, ona özlem duyar. Parça da bütünü sever, esirger. Onu özler, ona kavuşmak ister,' demişse de, eski Türkiye’de hiyerarşik bir dizgenin varlığı ve erkeğin kategorik üstünlüğü vurgulanmıştır” (Alatlı, 2012: 500-501). Dolayısıyla Türk toplumunda geçerli olan erkek egemenliği romandaki eşcinsel karakterlerin cinsel eğilimlerini dışlayacaktır. Kadın ve erkeğin keskin çizgilerle birbirinden ayrıldığı hiyerarşik düzende erkeğin kadına değil de bir erkeğe

cinsel istek duyuyor olmasıyla heteroseksüelliğin erkek egemen yönünü deforme edeceği düşünülmüştür. “Kâbus” romanında Kadızade’nin eşcinsel kardeşinden söz edilmeden önce Devrim’in babası Bekir’in eşcinsel bir erkeğe gittiğine dair imalar bulunmaktadır. Bekir’le Adil isimli bir eşcinselden söz edilirken Devrim babasına “Adil’e ibne deme! İbne deme gay de! Cinsel tercihi üstüne vazifeyse eşcinsel de!” (Alatlı, 2012: 338) diye tepki gösterir. Bu bağlamda roman karakterlerinden Devrim’im eşcinselliğe bakışının cinsel bir tercih noktasında olduğu dikkat çeker. Adil’den söz ederken maço bir şekilde sırtımasından rahatsız olan Devrim, babasının bu durumda bile bir güç elde ediyor oluşundan rahatsız olmaktadır. Dolayısıyla Bekir’in, Adil’in eğilimleri ve kendi gibi birçok kişinin ona yaklaşmasında görülen erkek egemenliğinin sapkın biçimi dikkat çeker.

Kadızade’nin kardeşi Oğuz sosyalist bir devrimcidir. Kadızade’nin sevgilisi Yusuf Eralın’ın da arkadaşı olan Oğuz ve birçok devrimci tutuklanır. Oğuz ve birkaç kişi idam edilir. Devrim, İmre Kadızade’ye “Sen, Oğuz Dayım intihar etti sanıyorsun. Yusuf’un Oğuz Abi’yi eşcinsel olduğu için kurtarmadığını da bilmiyorsun! Kürt Mevlud’un sevgilisi olduğu ortaya çıkmasını diye kanıtları sakladıklarını da bilmiyorsun!” (Alatlı, 2012: 339) diye Oğuz’un eşcinselliğinin idamında etkili olduğunu belirtir. Sosyalist devrimci Yusuf örgüt içerisinde ‘şef’ olarak tanınmaktadır. Oğuz’un eşcinsel olduğunu bu eğilime karşı çıkması sebebiyle hiçbir şekilde ortaya çıkarmayan Yusuf için bu durumun davalarının gücünü zayıflatacağı görüşü vardır. Yusuf’un idam edilmesine hiçbir şekilde karşı çıkmaz hatta bir kişinin bu dava için hayatından olmasının iyi bir malzeme bile olacağını düşünmektedir. Eşcinsel olduğu için ortadan kaldırılmasını uygun bile görür. Yusuf’un eşcinselliğine karşı çıkışında bağlı olduğu örgütün ideolojik söylemlerinin baskınlığı romanda şöyle ifade edilir; “Bedensel hazların ussal boşalmalar lehine aşağılandığı bir sürecin zirvedeki önderiydi. Başına buyruk toplumsal projelerinde bedene gönderme yoktur” (Alatlı, 2012: 470). Bedensel eylemlerin değil de zihinsel eylemlerin ön planda oluşu Oğuz’u hem devrimci hem eşcinsel oluşuyla değersizleştirecektir. Bu sebeple onun bu durumu hem çevresi hem de mahkeme heyeti tarafından gizlenir. Toplumsal cinsiyet alanının heteroseksüellik üzerine konumlanması ve özellikle ideolojik çevrelerde bu durumun kabulü daha da zorluk çıkarmaktadır. Butler’in “heteroseksüel inşalar toplumsal cinsiyet inşa etmenin mevcut yegâne iktidar-söylem zemini olarak dolaşımında” (Butler, 2014: 87) olduğu görüşünden hareketle, devrimci örgüt içerisinde Oğuz’un eşcinselliğinin gizlenmesi ve üstünün kapatılması yerleşik iktidar-söylem ilişkilerinin uzantısıdır. Oğuz sayesinde birçok devrimci idamdan kurtulur ve dil, din, ırk, cinsiyet ayrımının olmadığı bir dünya için mücadele eden Oğuz’un bu ölümü hiçbir önemli günde anılmaz. Hâkim cinsiyet rejimi onun cinsel yönelimini tanınamamaktadır. Foucault, “cinselliğin oluşumunda kurum ve söylemlerin üstlendiği rolün önemine işaret eder” (Spargo, 2000: 12). Bu bağlamda

cinsiyet rejimlerinin oluşumunda devletin organlarının etken konumda olmasına hâkimin ve mahkeme heyetinin bakış açısı örnek verilebilir.

Oğuz'un eşcinsel oluşuyla bağlantılı olarak yaşamsal deneyimleri dikkate alınmaz. Devrimci arkadaşlarından daha çok bu davada iyi niyetli olduğuna romanda Oğuz'un kendisi ölürse diğer arkadaşlarının kurtulacağı düşüncesi örnek verilir. İmre Kadızade kadınsı çözümlere meyletmemesiyle kardeşinin hepsinden daha erkek olduğunu belirtir. Oğuz'un kadınsı niteliklere sahip oluşuna örnek olarak edebiyatı ve şiiri sevmesi gösterilir. Bekir ve Yusuf'un Oğuz'un estetik merakını zayıflık olarak addedip onunla dalga geçmeleri neticesinde Oğuz'un kendini "boş, hükümsüz, metruk, işe yaramaz" gördüğü aktarılır. Toplumsal cinsiyet belirleniminde kadınsı ve erkeksi niteliklerin keskin çizgilerle ayrıldığı toplumda kendine erkekler arasında yer bulamayan Oğuz, kendini kadınlara daha yakın hissedecektir. Kadızade Oğuz'un başka bir ülkede veya yerde daha özgür yaşayabileceğini ve bu karanlıktan kurtulabileceğini düşünür. İmre Kadızade, Oğuz'un yaşamının sun'i bir kader olduğunu yani toplumsal cinsiyetin yapılanmasının kodladığı hiyerarşik düzenin bir kurbanı olduğunu düşünmektedir: "Ve bizler, ben, Yusuf, Kenan, anam, Osman, sevgilisi olduğu söylenen Zeki, öznesi ve nesnesi değildiysek Oğuz'un yapay kaderinin, neydik biz! Hikmeti vücudumuz neydi?" (Alatlı, 2012: 471). Toplumsal cinsiyet ilişkilerinin düzenlenmesinde, kimliklerin ayrıştırılıp cinselleştirmesinde herkesin sorumlu olduğunu düşünen Kadızade, kimseyi Oğuz'un seçimleri ilgilendirmiyorsa Oğuz'un seçimlerinin yadırganabilir ve yargılanabilir olmadığını savunur. Çünkü "Toplumsal cinsiyet', insanların eril ve dişil olarak, üremeye dayalı bölünmesi kapsamında veya bu bölünmeyle bağlantılı olarak örgütlenmiş pratik anlamına gelir" (Cornell, 2016: 208). Oğuz bağlı olduğu devrimci örgüt ve yakınlarının ikili olarak konumlandığı cinsel kimlik düzeninde kendine yer bulamamıştır. Kadızade Oğuz'un kendine yer bulamadığı için hayattan bu kadar kolay vazgeçmesini eşcinselliğin uluslararası alanda hukuksal mücadele içinde olduğunu bilmemesine bağlamaktadır. Kendisiyle aynı cinsel tercihi paylaşan yoldaşlarının varlığından haberdar olsa yaşamının geri kalanını baskılanmadan geçireceğini düşünür. Oğuz'un eşcinsellik hakkındaki görüşleri direniş bağlamında romanda şöyle aktarılır; "İnsanlar gerçekten eşcinsellik diye ayrı bir şey var sanıyorlar. Oysa eşcinsellik yalnızca bir eylemin adıdır. Ve 'sınıflı toplum' gibi tarihsel geçici bir kategoridir, insanların birbirlerini dil, din, ırk, sınıf ayrımı gözetmeksizin sevebildikleri gibi cinsiyet ayrımı gözetmeksizin de sevebilecekleri günlerin gelebileceğine inanıyorum" (Alatlı, 2012: 471). Kadızade, eşcinselliği sadece tercih edilen bir cinsel eylem olarak görürken toplumsal cinsiyetin hiyerarşik yapılanmasını eleştiren düşünürlerle aynı görüştedir. Nitekim çok eskilere dayanan eşcinselliğin "19. yüzyılda tür olarak sınıflandırılması"yla (Spargo, 2000: 17) heteroseksüellik dışı yönelimlerin analizi bu bağlamda şekillenmiştir. Eşcinselliğin arızalı, hastalıklı bir durum

olmadığı erkeklik kadınlık gibi ve heteroseksüellik gibi doğal bir oluşum olduğu savunulur. Kadın ve erkeğe biçilen toplumsal roller gibi heteroseksüelliğin de toplumsal kurgu sayesinde kodlandığı savunulur. Bedenin bir durum olduğunu düşünen Beauvoir; “Gerçekte eşcinsellik ne bile bile seçilmiş bir sapıklık, ne de yazgısal bir ilençtir. Belli bir durum içerisinde seçilmiş, yani hem birtakım dürtülere bağlı, hem de özgürce benimsenmiş bir tutumdur” (Beauvoir, 1993:418) sözleri Oğuz’un kendi durumunu analiz edişini desteklemektedir. Oğuz’un cinsel eğiliminin ömür boyu onunla devam edeceğini düşünürken bunun doğal bir durum olduğuna işaret etmektedir. Oğuz’un toplumsal baskılara rağmen “yüreğinin derinliklerinde dişil ilkenin kanat çırpıtığı” ifadelerinde bulunduğu aile ortamında erkeksi ilkedden nefret ettiği ve kadınsı ilkeyi benimseyen bir feminist olduğu aktarılır. Kadızcı heteroseksüellerin ne kadar doğrularından eminse eşcinsellerin de öyle emin olması gerektiğini savunur. Heteroseksüellik ne kadar doğalsa veya kültürelse homoseksüellik de o kadar doğal ve kültürelidir.

“Gogol’un İzinde” serisinin ilk romanı “Aydınlanma Değil Merhamet”te Rusya’daki eşcinsel eğilimlerin toplumsal alanda nasıl karşılandığından söz edilir. Bayan bir karakteri Valeri Mihaylovski adlı erkek bir oyuncunun oynamasından yola çıkarak sanatsal alanda ortaya çıkan bu cüretkâr çıkışın toplumsal yozlaşmanın göstergesi olduğu vurgulanır. Kodlanmış cinsel kimliklerin alt üst edildiği çoğul cinsel kimliklerin Rusya’da 1993’ten itibaren aleni bir şekilde ortaya çıkmasında perestroyka döneminin ve Batının etkisi olduğu aktarılır. Siyasi ve ekonomik anlamda olan devlet destekli yapılanma toplumsal cinsiyet kimliklerini belirlemektedir. Foucault’ya göre “iktidar bağıntılarında cinsellik en saklı öge değil, en büyük araçsallığa sahip olan öğelerden biridir” (Foucault, 2007: 79). Devlet destekli liberal yapılanma toplumsal alanın her alanına yayılacağı için doğal olarak toplumsal cinsiyet kodlarını değiştirecektir. Netliklerin kaybolduğu, bireysellik adına her şeyin eşitlenmeye ve hazcılığa sevk edildiği görüşüyle gay, lezbiyen gibi tanımların Rus diline Batı’dan ithal edildiği belirtilir. Kelimelerin zihinsel karşılığı olmayınca farklı bir dilden alınıyor olmasında alınan kültürün egemen niteliği ön plandadır. Batılı egemen söylemin etkisi altına aldığı kültürleri, istediği kimliğe dönüştürmesinde cinsellik stratejik olarak önemli bir alandır. Söylemin iktidarı dönüştürücü gücü toplumsal cinsiyet yapılanmasında verili bütün değerleri alt üst edebilir; “Söylem iktidarı harekete geçirir ve üretir; onu güçlendirir ve aynı zamanda da yıpratır, zayıflatır ve onun silinmesini sağlar” (Foucault, 2007: 78). Cinsellik söylemi batılı cinsellik rejimini desteklerken geleneksel cinsellik tertibatını ortadan kaldırmaktadır. Cinsellik rejiminin belirli cinsel kimlik odaklarını silikleştirmesinde kullandığı strateji romanda gösteri sanatıdır. Görseelliğin zihinsel kodları yıpratmadaki ve gördüklerini meşrulaştırmadaki etkisinden yola çıkılarak sanatın söylemsel niteliği kullanılmıştır. Romanda bu gösterinin Rusya’da ciddi yandaş bulmasında Rusya’nın cinsel yönelimlerinin muğlak nitelikleri olduğuna dikkat çekilir;

Rusya’da eşcinselliğin cinsel pratikle ilgisi yok gibi. Birlikte yaşayan eşcinsel çiftler tanıyorum. Kendi cinslerinden birisiyle yaşıyor olmalarına rağmen eşcinselliği üstlerine almıyorlar. Eşcinsellik, cinsel tercihten çok, cinsellik-ötesi bir durum. Demek istediğim, bir erkek başka bir erkekle yatıyor bile olsa, cinsiyetinin gereklerini yerine getirdiği sürece normal bir erkek sayılıyor. Efeminen bir kadın da maskülen bir kadınla birlikte olduğu sürece normal sayılıyor. Amerika’daki eşcinsel kimlik, alt-kültür kavramları burada geçerli değil. Rusya’da hemcinsleriyle birlikte olanlar kendilerini eşcinsel olarak takdim etmiyorlar. Onları tanımlayabilmek için işaretlerine bakmak lazım. İşaretleri var. İşaretleri, simgeleri, ritüelleri hatta belirli bir tarz’la var. Bunlar belirli bir gruba ya da bireye mal edilebilecek şeyler de değil. Daha çok belirli bir şekli olmayan bir libas gibi, hem eşcinseller hem de eşcinsel olmayanlar tarafından giyilebiliyor. Homo-diskolara girmek için homo gibi davranmak yeter, homo olmak gerekmez. Cinsel öteki’lik bir icraat, bir gösteri, bir dansır, ille de bir kimlik değil (Alatlı, 2013a: 220-222).

Rusya’daki çoklu cinsel eğilimlerin standartlaştırılmamasında heteroseksüelliğin kimlik olarak kabul edilmemesi etkindir. Cinsel eğilimlerin kimliklendirilip indirgenmesinden ziyade kişilerarası aşk eylemi olarak görülmesi dikkat çekicidir. Bu noktada Rusya’nın toplumsal cinsiyetin belirliliğinden ziyade sınırsız ve baskılanmamış özgürlüğü içerdiği görülür. Bu durumun Batı’nın etkisiyle kültürel değerleri yok ettiğini düşünen bir grubun karşısında rahatsızlık duymayan grup da bulunmaktadır. Türkiye’deki durumdan farklı olarak Rusya’da homoseksüellik veya cinsel öteki’lik heteroseksüelliğin karşıtı gibi değil öznelerin cinsel tasarımlardan azade bir sınırsızlığını yansıtmaktadır. Rusya’da siyasal iktidarın da cinsel öteki’liği desteklemesine 1999 Seçimleri’nde Duma’ya aday olan iki eşcinselin nikâhlanması örnek verilir. Nikâhlarını kıyan papazın aforoz edilmesi gerektiğini Patrik’in basın sözcüsü “Rus Ortodoks kilisesi tek-cinsli evliliklere karşıdır ve eşcinsel ilişkileri ölümcül bir günah olarak lanetler” görüşü ile açıklar (Alatlı, 2008: 110). Rusya’da siyasal iktidarda olanların eşcinsel evlilik yapabiliyor olmasında iktidarın söylemsel taktikle durumu onayladığına dikkat çekilmektedir. İktidar mekanizmasının cinsel öteki’liği bastırmaktan çok ortaya çıkaran bu tavrında liberal oluş söz konusudur. Dinsel söylemin izin vermediği cinsel öteki’liğin iktidar odaklarının etkisiyle nikâha onay vererek meşrulaştırıldığı görülür. Cornell’in “Devletin toplumsal cinsiyeti barındıran toplumsal ilişkilerde derin yeri olduğu” (2016: 194) görüşü, Rusya’da ortaya çıkan cinsel öteki’liğin perestroykadan sonra Batı kaynaklı oluşmasında devletin liberal uygulamalarının etkili olduğunu desteklemektedir.

“Nuke Türkiye” romanında oryantalist aydın olarak kurgulanmış Diana adlı karakter lezbiyendir. Rodoplu’ya gündelikçi olarak gelen Nesibe’ye roman ilerledikçe ilgi duymaya

başlar. Kâinattaki bütün mevcudatın Tek'in görünümüleri olduğunu düşünen Diana, cinsel tercihlerinde özgür olmayı istemektedir. Rodoplu Diana'nın cinsel eğilimini hedonizmle ilişkilendirerek şöyle izah etmektedir; "Ne cennet var, ne ölümden sonra kurtuluş. Ruh yok, kastlar palavra. Tövbe, istiğfar tek işe yarar: Eblehlerin, iğdişlerin karnını doyurmaya. Toprak olan vücut nasıl gelir dünyaya! Hiçbir zevkten mahrum etme kendini, keyfine bak!" (Alatlı, 2012a: 356). Cinsel kimliklerin belirli sınırlarla belirlenmesi toplumların keyfiliği olarak addedilir. Diana kendi seçimini doğal bulurken amaçladığının kendini keşfetmek, özgür olmak, aşkı bulmak, geleceğini kurmak olduğunu söyler. Dolayısıyla Diana'nın cinsel tercihi toplumun oluşturduğu cinsellik rejiminin karşısında haz ve aşk odaklıdır. Günay Rodoplu Diana'nın Nesibe'ye karşı yaklaşımını fark ettiğinde Diana ile aralarında artık bu seçiminin tartışması gerçekleşir. Nesibe'nin Diana'ya karşı yaklaşımında iyi niyeti gören Rodoplu Diana'nın Nesibe'yi yanlış anladığını fark eder. Diana bir Püritendir ve püritenlerde fiziksel temas direk aşk olarak algılanır. Bağlı olduğu dini cemaatin cinsellik rejiminin her hareketi cinsel meyil ve kendi ifadeleriyle aşk addetmesi Diana'nın da ilerleyen yaşında bu meylinin çıkmasına sebep olur. Kültürler arası cinsellik düzenlenmesinin farklılığının ortaya konulduğu bu bağlamda yazar, cinselliğin ve cinsel kimliklerin kurgusal olduğunu vurgulamak istemektedir. Butler çalışmasında; "Cinsellik iktidarın, söylemin, bedenlerin ve duygulanımsallığın tarihsel olarak özgül bir örgütlenmesidir. Bu anlamda Foucault'ya göre cinsellik yapay bir mefhum olan "cinsiyet"i üretir; cinsiyet mefhumu da kendi yaratılışından sorumlu iktidar ilişkilerini etkili bir biçimde yaygınlaştırır ve gizler" diye belirtir (Butler, 2014: 167). Dolayısıyla Diana'nın cinsel tercihinde bulunduğu toplumun cinsellik rejiminin etkisi söz konusudur. Püriten cemaatinin dinsel söylemlerinde aşk tutkusunun etkisi, öznelere cinsel tercihlerinin yönelimini de etkilemektedir. Rodoplu Diana ile tartışmalarında kendi ihtiyacı için Nesibe'yi kullanmaması gerektiğini savunur. Diana'nın amacı gelmesini bekledikleri Mesih'e ulaşma ihtiyacıdır. Nesibe'ye ve Türkiye'ye bakışını da bu ihtiyaç çıkar odaklı kılmaktadır. Doğu'yu temsil eden Türkiye'de karşılaştığı Nesibe'nin saflığı ile tamamlanmak ister. Nesibe'ye ihtiyacı olduğunu çoğunlukla dile getirmesinde Rodoplu hedonist bir oburluk olduğu gerekçesiyle Diana'yı eleştirmektedir. Nesibe'nin kendi hakkında yapılan bu yorumlardan habersizce içmesi de manidardır. Nesibe Diana'nın kafasında kurduğu dünyayı sürdürebilecek bir kültürel arka plana sahip değildir.

Rodoplu Doğu Batı arasındaki cinsiyetlendirilmiş rekabet anlayışında Doğu'nun kadın Batı'nın erkek olarak nitelendirildiğini çiftin Türkiye'ye bakış açılarında görür. Doğu'nun kadını Batı'nın erkeksi niteliklerinden yola çıkarak ayrıntılı olarak ele aldığı bu durum cinsiyetlendirilmiş bir kültürel tabana işaret etmektedir. Diana'nın Nesibe'ye yaklaşımında olan despotik dışı tavrının arkasında da Batılı erkeksiliğin olduğunu aktarır; "Onunki baştan sona

iktidar oyunu! Kendi özel şiddetini içeriyor! Niye buraya geldi! Türklerden ne istiyor? Görmüyor musun, onun her başarısı Nesibe gibi birisinin sonu demek!” (Alatlı, 2012a:389) Batının Doğu’ya kendi tasarrufunda olan bir mülk gibi bakıyor oluşunda ve baskılamasındaki hegemonik tavır Diana’nın Nesibe’ye yaklaşımında vardır. Fakat Rodoplu bu durumun pek de kolay olmadığı Nesibe’nin Diana’ya karşı kurnaz tavrıyla aktarır. Rodoplu; “Batılı için Orient’e nüfuz etmek mümkün değildir” (Alatlı, 2012a: 406) derken romanın sonunda Nesibe’nin Diana’yı Amerika’ya gitmek için kullandığına vurgu yapmaktadır.

Diana şiddetten uzak, kadınların birbirlerini anlayabileceği bir dünya kurma isteğini kadınların değersizleştirildiği bir noktadan yola çıkarak açıklar. Cinsel eğilimine yapmaya çalıştığı mantıksal açıklamaları kadınlar arası bütünsel bir organizeliği içermektedir. Kadınların erkeklere bağımlılığını sıfırlayan uluslararası kadınlar cemaati kurmayı hedeflemektedir. Diana karşısında bulunduğu Rodoplu’nun onun üzerinde otoriter baskı kurmasından rahatsız olmaktadır ve ona yaşattığı suçluluk duygusundan rahatsızdır. Romanda Diana’nın çoklu kimlik inşasının dinsel söylem paralelinde gelişmesi Rodoplu tarafından aktarılır;

Bence Diana bu dişi varlığı arıyordu ki, tamamlanabilsin. Türkiye’ye gelme nedeni de buydu. Kendi anti-tezi’ni bulmak ve tamamlamak. Bir Batılı olarak kendi anti-tezi, sağ yarıküre değil mi? Yani, sezgisel, bütünlükçü, ebediyete, zamansızlığa, uzaya dönük, esrarlı, analitik-sözel ve mantıklı olmayan, yazıya itibar etmeyen, alıcı... bütün bu sıfatlar Nesibe’ye uygun değil mi? Nesibe Kadın ama Diana değil! Diana kendi erkeksi kültürünün ürünü... Teknokrasiye kaçıp, Türkiye’ye sığınan bir Püriten’in, Müslüman Sitra Achra’sını ararken, bir puta, üstelik de bir ‘travesti’ye’ Kybele kılığında erkek Nesibe’ye çatması sence de acıklı değil mi? (Alatlı, 2012a:430-431).

Rodoplu, Diana’nın lezbiyenliğinin verili cinsel kimlik dışında dinsel söylemin etkisiyle kurulduğunu vurgulamaktadır. Diana’nın mensup olduğu kültürel ve dinsel söylemin kaynaklarından yola çıkarak durumunu açıklar. Bu bağlamda Diana’nın Deleuze’ün yargılarını yıkıldığı kaçış çizgileri oluşturularak göçebeleştirilen yaşam düzensizliğini savunduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca Deleuze’ün “organsız beden” olarak kavramsallaştırdığı yerleşik organizmalardan kurtuluşu öneren düşüncesi de bu bağlamda düşünülebilir. Artaud’dan esinlenerek ele aldığı organsız beden her durumda yeniden üretimi ve organlardan bağımsızlığı yansıtmaktadır; “Beden bedendir, yalnızdır ve organlara ihtiyacı yoktur” (Akt, Zourabichvili, 2011: 133). Diana’nın cinsel meylinde, Nesibe’den aşk, saflık, dostluk noktasında yararlanmasında kendi doğal cinsel kimliğinden bağımsızlaşmak isteği vardır. Savunma mekanizması olarak da feminizmin argümanlarını kullanmaktadır. Böylece toplumsal cinsiyetin kurgusal niteliğine vurgu yapılmaktadır.

Toplumsal cinsiyetin kurgusal niteliğini savunan Rodoplu'nun şahsında Alatlının da aynı görüşleri benimsediği dikkat çekmektedir. Alatlının, kadın veya erkek oluşun fiziksel olarak sınırlandırılmayacağını, her kadının erkeksi her erkeğin de kadınsı niteliklere sahip olabileceğini düşünür. Bedensel farklılıkların cinsel kimlikleri belirlemediğini toplumsal cinsiyetin iktidar ilişkileri çerçevesinde belirlendiğini böylece ifade etmiş olmaktadır. Kendisiyle yapılan söyleşide; “İnsanın cinsel organlarına göre değerlendirilmelerinden daha mantıksız bir şey olamaz. Nice kadınlar gördüm, tanıdım 40 erkeğe bedeldiler. Nice erkekler gördüm tanıdım 40 kadına bedeldiler” der (Kaleci, 2004: 32). Böylece Alatlının romanlarında iktidar ilişkileri çerçevesinde bilgi ve söylem birliklerinin etkisiyle oluşturulan toplumsal cinsiyet düzenlenmesi aktarılmaktadır. Butler, “Toplumsal cinsiyeti “doğallıktan çıkarmaya yönelik o inatçı çabanın kaynağında hem ideal cinsiyet morfolojilerinin içerdiği normatif şiddete karşı koyma arzusu hem de doğal heteroseksüelliğe dair sıradan ve akademik cinsellik söylemlerinin beslediği yaygın varsayımların kökünü kurutma arzusu” (Butler, 2014: 25-26) olduğunu söyler. Nitekim roman karakterlerinin farklı cinsel eğilimlerinin kaynağında kurulu cinsiyet hiyerarşisini alt üst etmek vardır. Diana'nın lezbiyenliğinin karşısına erkek şiddetini koymasında yerleşik cinsiyet normları vardır. Heteroseksüelliğin üstünlüğünü- alt yapısında erkek üstünlüğünü- ortadan kaldırmaya yönelik bu girişim kadın-erkek ikiliğini savlayan yerleşik söylemsel düzenlere karşı çıkararak yeniden üretmeyi amaçlamaktadır.

Sonuç

Toplumlardaki cins sınıflandırmasında öznelerin biyolojik özelliklerinin dışında cinsiyetin toplumsal alana hâkim olan iktidar mekanizmaları tarafından kuruluşunun Alatlının romanlarındaki etkisi bilgi-söylem-iktidar çerçevesindedir. Öznelerin cinsel kimliklerinin görünümü toplumsal cinsiyetin iktidarla ilişkisi perspektifinde ortaya çıkmaktadır. Hegemonik erkekliğin inşası ve onaylanması kadınları baskıladığı gibi erkelerin hepsini de bu rolü benimsemeye mecbur bırakmaktadır. Hegemonik erkekliğin dışındaki eğilim toplum tarafından dışlanmaktadır. Kadınlar da hegemonik erkeklik karşısında egemen olan kadınlık rolünü açığa çıkarmak zorunda kalırlar. Dolayısıyla hegemonik erkeklik inşasının Alatlının romanlarındaki görünümünde kadınlık ve erkekliğin kesin çizgilerle ayrıldığı, bu toplumsal cinsiyet mekanizmasında ara renklere, gri alanlara olanak tanınmadığı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla roman karakterlerinden, toplumsal cinsiyet yapılanmasının iktidar ilişkileri neticesinde oluşan temel kodlarının dışına çıkanlar uyumsuz, sorunlu özneler olarak ötekileştirilmektedir. Bu durum kadın ve erkekte bulunan karşı cins eğilimlerini törpüler ve baskılarken özneleri uyumlu, itaatkâr duruma getirmektedir.

Alatlı romanlarında toplumsal cinsiyet ilişkilerinin düzeni iktidar odaklarının etkisi dikkate alınarak kurgulanır. Roman karakterlerinin kadın ve erkek oluşlarından ziyade onlar arasındaki ilişkilerin toplumsal normlar çerçevesinde nasıl yapılandığı ve toplumsal alana yansıyan egemenlik kuruluşu dikkat çekmektedir. Toplumsal kabullerin heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimleri kabul etmediği biseksüel, homoseksüel karakterler üzerinden ortaya konulur. Böylece Alatlı'nın toplumsal cinsiyet konusundaki görüşlerinin cinsiyet odaklı değil eylem ve pratikte ortaya konulanlar paralelinde olduğu görülmektedir. Kadınlık ve erkekliğin verili biyolojik belirleniminin toplumsal alandaki görünümüleri her zaman tam anlamıyla yansıtmaması dolayısıyla Alatlı'nın toplumsal cinsiyetin kurgusallığını dikkate aldığı söylenebilir. Romanlardaki cinsler arası etkileşim soyut bir düzlemde değil toplumsal bir ilişki biçiminde seyretilmektedir. Karakterler arası gerilimlerin ve karşıtlıkların oluşturduğu yazınsal kurguda kadın erkek arası toplumsal cinsiyet yapılanmasının özne iktidar ilişkisi bağlamında olduğu dikkat çekmektedir.

Kaynaklar

- ALATLI, A. (2002). *İşkenceci*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- ALATLI, A. (2007). *Gogol'ün İzinde-2. Kitap-“Dünya Nöbeti”*. İstanbul: Everest Yayıncılık.
- ALATLI, A. (2011). *Yaseminler Tüter mi Hâlâ*. İstanbul: Everest Yayıncılık.
- ALATLI, A. (2012). *Schrödinger'in Kedisi-1.Kitap-“Kâbus”*. İstanbul: Everest Yayıncılık.
- ALATLI, A. (2012a). *Or'da Kimse Var mı? 2. Kitap-“‘Nuke’ Türkiye!”* İstanbul: Everest Yayıncılık.
- ALATLI, A. (2013). *Schrödinger'in Kedisi-2. Kitap-“Rüya”*. İstanbul: Everest Yayıncılık.
- ALATLI, A. (2013a). *Gogol'ün İzinde-1. Kitap-“Aydınlanma Değil, Merhamet”* İstanbul: Everest Yayıncılık.
- ALATLI, A. (2013b). *Kadere Karşı Koy A.Ş.* İstanbul: Everest Yayıncılık.
- ALATLI, A. (2013c). *Or'da Kimse Var mı?-4. Kitap-“O.K Musti Türkiye Tamamdır”* İstanbul: Everest Yayıncılık.
- ALATLI, A. (2013d). *Or'da Kimse Var mı?-3. Kitap-“Valla, Kurda Yedirdin Beni”* İstanbul: Everest Yayıncılık.
- ALATLI, A. (2013e). *Or'da Kimse Var mı?-1.Kitap- “Viva La Muerte! Yaşasın Ölüm!”* İstanbul: Everest Yayıncılık.
- ALATLI, A. (2008). *Gogol'ün İzinde- 3. Kitap-“Eyy Uhnem! Eyy Uhnem”* İstanbul: Everest Yayıncılık.
- BAUMAN, Z. (2003). *Modernlik ve Müphemlik*, (Çev. İsmail Türkmen). İstanbul: Ayrıntı Yayıncılık.
- BEAUVOİR, S. (1993). *Kadın “İkinci Cins” I- Genç Kızlık Çağı*, (Çev. Bertan Onaran). İstanbul: Payel Yayıncılık.
- BEAUVOİR, S. (1993a). *Kadın “İkinci Cins” III- Bağımsızlığa Doğru*, (Çev. Bertan Onaran). İstanbul: Payel Yayıncılık.

- BERKTAY, F. (2015). *Tarihin Cinsiyeti*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- BUTLER, J. (2014). *Cinsiyet Belası-Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi*. (Çev. Başak Ertür), İstanbul: Metis Yayıncılık.
- BUTLER, J. (2015). *İktidarın Psikik Yaşamı-Tabiiyet Üzerine Teoriler*, (Çev. Fatma Tütüncü), İstanbul: Ayrıntı Yayıncılık.
- CORNELL, R.W. (2016). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. (Çev. Cem Soydemir). İstanbul: Ayrıntı Yayıncılık.
- FOUCAULT, M, (2007). *Cinselliğin Tarihi*. (Çev. Hülya Uğur Tanrıöver), İstanbul: Ayrıntı Yayıncılık.
- GALBRAITH, J. K. (2004). *İktidarın Anatomisi*. (Çev. Ramazan Dikmen), Ankara: Hece Yayıncılık.
- KALECİ, S. (2004). *Alev Alatlının Eserlerinde Türk Kadını*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SANCAR, S.(2013). *Erkeklik: İmkânsız İktidar*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- SANCAR, S.(2014). *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- SPARGO, T. (2000). *Foucault ve Kaçıklık Kuramı*. (Çev. Kaan H. Ökten). İstanbul: Everest Yayıncılık.
- SWARTZ, D.(2015). *Kültür ve İktidar Pierre Bourdieu'nün Sosyolojisi*. (Çev. Elçin Gen). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- ZOURABİCHVİLİ, F. (2011). *Deleuze Sözlüğü*. (Aziz Ufuk Kılıç). İstanbul: Say Yayıncılık.